Львівський державний університет внутрішніх справ

Кафедра тактико-спеціальної підготовки

ОСНОВИ МЕТОДИКИ ICIPS ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Методичні рекомендації з наочним відео супроводом

Львів
2017

УДК 351.74:355.551
ББК 67.9(4Укр)401.133+68.58
О-75

Рекомендовано Вченою радою
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 22 лютого 2017 р. № 8)

Рецензенти:

І. Я. Гнип, кандидат історичних наук, завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки Львівського державного університету внутрішніх справ;

Б. Ю. Михайленко, директор ICIPS України.

О-75 **Основи методики ICIPS та її використання у навчальному процесі ВНЗ МВС України:** методичні рекомендації / кол. авт. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. – 92 с.

Видано в авторській редакції

УДК 351.74:355.551
ББК 67.9(4Укр)401.133+68.58

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП....4
ПРО ICIPS....5
Поняття ICIPS....5
Історія створення....6
ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ. ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ПОВОДЖЕННІ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ТА НАВЧАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ....7
ЕКІПІРУВАННЯ. ПОРЯДОК РОЗМІЩЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОСОБИСТОГО СПОРЯДЖЕННЯ....23
СТІЙКА, ХВАТ ПІСТОЛЕТА....32
ПРИЦІЛЮВАННЯ....35
СПУСК КУРКА....38
ПОМИЛКИ ПІД ЧАС СТРІЛЬБИ І МЕТОДИКА ТРЕНУВАНЬ....40
ВИХОПЛЕННЯ ЗБРОЇ....43
СТРІЛЬБА В УМОВАХ «БЛИЖНЬОГО КОНТАКТУ»....50
«ПЕРЕНЕСЕННЯ ВОГНЮ» НА РІЗНИХ ДИСТАНЦІЯХ ТА У РІЗНИХ НАПРЯМКАХ....56
ОСНОВИ ПЕРЕСУВАННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ....58
ІНТУЇТИВНА «БЕЗПРИЦІЛЬНА» СТРІЛЬБА....65
ЗАМІНА МАГАЗИНУ. УСУНЕННЯ ЗАТРИМОК ПРИ СТРІЛЬБІ....68
СТРІЛЬБА В РУСІ....72
НЕЗРУЧНІ СТРІЛЕЦЬКІ ПОЗИЦІЇ....74
ТАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ЧЛЕНІВ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ....78
Базові тактичні принципи за програмою підготовки ICIPS....78
Тактична комунікація (сигнальні жести)....82
КРАВ-МАГА....91
ВИСНОВОК....94
ЛІТЕРАТУРА....95

ВСТУП

Ситуація в сучасному світі зумовлює високі вимоги до фізичної та психологічної підготовок. Унікальні методики мілітарі фітнесу за версією ICIPS дають змогу успішно вирішувати ці завдання та бути готовим до ризиків і загроз сучасного життя. Мілітарі фітнес за версією ICIPS виник у Ізраїлі на базі академії боротьби з тероризмом та забезпечення громадської безпеки Caliber 3. Сьогодні це новий напрям у фітнес-індустрії, який охоплює комплексну фізичну підготовку, армійський тактичний страйкбол, самозахист за системою «Крав Мага», основи парамедицини та спеціальної психології.

Жодна операція ніколи не буде схожою на інші, але у них є спільні риси. Зазвичай це групи терористів або окремі люди, які обрали собі позицію для засідки в середині будівлі, щоб атакувати підрозділ на найвигідніших для них умовах. Також не виключено застосування досвідченим противником різноманітних систем раннього попередження (спостерігачі, розтяжки, сигнальні міни тощо) і снайперів, які, будучи правильно натренованими і озброєними, є істотною загрозою і повинні бути нейтралізовані насамперед («нейтралізований» – не обов’язково убитий або поранений; означає лише нездатність на певний час бути загрозою для підрозділу). Однак, застосовуючи правильну тактику, всіх цих загроз можна ефективно уникнути.

Прихованість дій підрозділу є першочерговим завданням. Діючи відкрито, підрозділ віддає ініціативу і перевагу противнику, який, знаючи точку входу, може переорієнтувати свої сили для ефективного відбиття атаки. У такому разі противник отримує приблизне місце розташування підрозділу, однак Ви лише загалом уявляєте собі його місцезнаходження і чисельність.

ПРО ICIPS

Поняття ICIPS

ICIPS (International Center of Israeli Paramilitary Sport; *укр. Міжнародний центр ізраїльського воєнізованого спорту*) – кращий інтелектуальний та інструкторський потенціал в Україні, який працює за програмами, розробленими визнаними світовими лідерами своєї справи – фахівцями ізраїльської академії антитерористичної підготовки та громадської безпеки «Caliber 3 International». Їхні унікальні програми адаптовані для цивільних осіб у вигляді спорту з метою залучення широких верств населення.

Чому саме ICIPS? Тому, що в Ізраїлі – це один із найвищих рівнів державних програм щодо забезпечення громадської безпеки, навчання цивільного населення країни навичкам самозахисту та самооборони в умовах протидії злочинності та терору (які постійно удосконалюються на підставі нового досвіду проведення спеціальних операцій та впровадження комплексних заходів). Програми тренінгів та підготовки побудовані на основі аналізу максимальної ефективності дій в умовах реальних загроз особистій та громадській безпеці населенню на ґрунті затяжного конфлікту. Тренінг базується на фізіологічних показниках та «інтуїтивній» поведінці людини в стресових умовах та передбачає досягнення в найкоротші терміни «автоматичних» дій реагування незалежно від первинного рівня психологічної, фізичної та спеціальної підготовки тих, хто тренується, а також їхнього повсякденного роду діяльності чи професії.

Цей воєнізований вид спорту має розвивати такі важливі аспекти громадської безпеки у цивільного населення, як навички культури поводження зі зброєю та відповідальність під час її застосування; навички самооборони і самозахисту; навички надання допомоги та сприяння громадським і державним інститутам у надзвичайних ситуаціях для захисту населення, а також, зокрема, розвивати фізичне та морально-психологічне здоров’я людей задля збереження моральності та духовності в будь-якій критичній ситуації.

На думку полковника Гата *«тільки сильний може дозволити собі бути добрим і милосердним»*. Цей вислів став девізом усіх, хто займається цим унікальним видом нового спорту, який поширюється по всьому світу як носій ідеології «Бусідо XXI століття» для професіоналів і є ефективним способом навчання протистоянню агресіям сучасного світу для звичайних людей.

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ

Шлях людини, здатної зберігати мир, – це шлях одного діючого полковника спеціальних сил Армії Оборони Ізраїлю і всіх його послідовників.

Шарон Гат

Шарон Гат (мал. 1) – людина, яка присвятила своє життя боротьбі з тероризмом та забезпеченню громадської безпеки Ізраїлю. Створена полковником Шароном Гатом у 2002 році Академія боротьби з тероризмом та забезпечення громадської безпеки Ізраїлю («Калібр 3») встановила нові стандарти для антитерористичної підготовки, перебуваючи в тісному зв'язку з Армією Оборони Ізраїлю (IDF), ізраїльською поліцією та іншими урядовими установами, покликаними вирішувати стратегічні завдання щодо захисту цивільних осіб.

Мал. 1. Шарон Гат (на фото справа) – Почесний президент і головний ідеолог ICIPS

Крім професійної спеціалізації (аж до рівня формування та підготовки груп швидкого реагування класу SWAT), Академія під керівництвом Шарона Гата у 2004 році розпочинає створення та проведення унікальних програм щодо забезпечення громадської безпеки.

Давня глобальна мрія Шарона Гата – навчити звичайних цивільних людей бути підготовленими до захисту і виживати в будь-яких ситуаціях агресії зі застосуванням зброї та інших засобів локальної та масової загрози життю і безпеці людей.

Наприкінці 2014 року внаслідок спільної роботи групи фахівців у галузі суспільної безпеки реалізується проект відкриття Міжнародних Центрів Ізраїльського Воєнізованого Спорту (скорочено ICIPS) (насамперед у країнах з підвищеними громадськими ризиками, де люди найбільше потребують подібної підготовки та знань).

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ. ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ПОВОДЖЕННІ З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ТА НАВЧАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ

Закон України «Про Національну поліцію»

Розділ V. Поліцейські заходи

Стаття 43. Порядок застосування поліцейських заходів примусу

1. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим.
2. Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.
3. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.
4. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.
5. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Стаття 46. Застосування вогнепальної зброї

1. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.
2. Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.
3. Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

4. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;
2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;
3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;
4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;
5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;
7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

5. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею.

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;
3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
4) якщо особа чинить збройний опір;
5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

7. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

8. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

9. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

10. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.
11. Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.
12. Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

13. Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.

*Коментарі **до статті 43.** «Порядок застосування поліцейських заходів примусу» і **статті 46.** «Застосування вогнепальної зброї».*

Працівники поліції можуть застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби тільки в разі крайньої необхідності та в тій мірі, в якій це потрібно для виконання їхніх обов'язків щодо:

а) попередження злочинів;

б) проведення правомірного затримання правопорушників або осіб, запідозрених у скоєнні правопорушення.

Не може бути застосована сила, яка перевищує необхідні для цього межі, тобто така, що завдала особі, яку затримують, шкоду, невідповідну небезпечності посягання та обстановці захисту.

*Застосування сили буде правомірним за наявності **правової підстави** (наявність складу правопорушення в діях особи) та **фактичної підстави** (необхідність негайного його припинення із застосуванням сили) її застосування, взятих у їх сукупності.*

Працівник поліції не нестиме відповідальності, передбаченої кримінальним законодавством, за заподіяння шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, яке регламентує дії в стані необхідної оборони (ст. 36 КК України), уявної оборони (ст. 37 КК України), крайньої необхідності (ст. 39 КК України) та для затримання особи, яка вчинила злочин (ст. 38 КК України).

Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським. Попередження про намір застосування сили подається, зазвичай, голосом.

Попереджаючи про застосування сили, працівник поліції повинен, якщо дозволяють обставини, дати особі, яку попереджає, час для виконання його вимог.

У випадку безпосередньої загрози життю та здоров'ю громадян (тобто такої, яка може негайно перерости в посягання на їхнє життя та здоров'я) сила застосовується без попередження.

Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) у разі спроби особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Працівник поліції, який правомірно застосував, наприклад, вогнепальну зброю (з дотриманням усіх вимог закону) і прагнув, але не зміг уникнути смерті особи (наприклад, стріляв по ногах, але влучив у життєво важливий орган), не несе за це юридичної відповідальності.

Працівник поліції зобов'язаний у випадках, коли він спричинив шкоду громадянину, надати йому необхідну допомогу. Йдеться насамперед про надання долікарської допомоги (наприклад, зупинка кровотечі, виклик швидкої медичної допомоги або супровід особи, котра постраждала, до медичної установи).

Допомога повинна бути надана всім особам, які постраждали від застосування сили (тим, що посягають, затримуються, стороннім особам), незалежно від того, правомірно чи неправомірно була застосована сила. Ненадання допомоги працівником поліції таким особам тягне за собою дисциплінарну або кримінальну відповідальність відповідно до статей 135 та 136 КК України.

Водночас, надаючи допомогу особам, що посягали або затримуються, працівник поліції повинен дотримуватися заходів безпеки задля попередження раптовому нападу з їхнього боку. Необхідно оглянути їхній одяг та речі, вилучити зброю та предмети, що можуть бути використані як зброя.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування працівником поліції заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, працівник поліції негайно та письмово доводить до відома безпосереднього начальника для сповіщення прокуророві.

Якщо неможливо повідомити прокурора безпосередньо через начальника, це має бути зроблено через чергового. Це зумовлено тим, що представники прокуратури, яким підслідні кримінальні провадження про злочини, скоєні працівниками поліції, повинні мати змогу своєчасно прибути на місце події для його огляду. Повідомляють прокурора, як правило, телефоном.

Якщо дії працівника поліції не підпадають під жодну зі статей КК України, але під час застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів він порушив вимоги ст. 43–46 Закону України «Про Національну поліцію», то має бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності.

Основні принципи застосування поліцією заходів примусу, процедурні аспекти та обмеження щодо інтенсивності застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї поліцейськими окреслено у:

– Резолюції 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку»;

– Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Декларація про поліцію».

Застосування поліцейських заходів примусу здійснюється з єдиною метою та за єдиним порядком незалежно від виду примусового заходу.

Застосуванню примусового заходу передує прибуття поліцейського на місце події та визначення ним превентивного поліцейського заходу, який має забезпечити публічний порядок та безпеку, а також підстави для його проведення. Завдяки позитивній аргументації та впевненій позиції мета заходу може бути досягнута без спротиву з боку правопорушника та інших осіб, які перебувають на місці події.

Якщо перебування поліцейського на місці події не забезпечує проведення поліцейського заходу, правопорушник не виконує команд поліцейського, але не вдається до активної протидії законним вимогам поліцейського, не становить загрози та не опирається контролюючим діям поліцейського (пасивний опір), поліцейський має попередити правопорушника про відповідальність за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського під час виконання ним службових обов’язків (ст. 185 КУпАП), а також про можливість застосування до нього фізичної сили, спеціальних засобів чи вогнепальної зброї у разі продовження протиправної поведінки.

Поліцейський має надати правопорушнику достатньо часу для сприйняття та виконання законної вимоги поліцейського, а також для припинення пасивного опору та демонстрації відсутності спротиву з його боку. З метою перевірки виконання правопорушником законних вимог поліцейського, забезпечення особистої безпеки поліцейського та оточуючих, а також за відсутності опору поліцейський повинен/може запропонувати порушнику проведення превентивного

поліцейського заходу «поверхнева перевірка» згідно з вимогами ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію».

Проведення поверхневої перевірки правопорушника у разі демонстрації ним пасивного опору, а також із метою забезпечення особистої безпеки поліцейського та оточуючих може проводитися із дотриманням методів фізичного контролю (методів досягнення поступливості або виключення можливості завдання шкоди особою за допомогою технік больового контролю) без застосування щодо правопорушника фізичної сили.

Якщо перебування поліцейського на місці події не забезпечує проведення поліцейського заходу, правопорушник намагається втекти, опирається затриманню, намагається уникати фізичного контролю з боку поліцейського або висловлює вербальні погрози, демонструючи при цьому невербальні сигнали (рухи, дії), що вказують на схильність або готовність посилювати опір затриманню (активний опір), поліцейський має ще раз попередити правопорушника про відповідальність за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського під час виконання ним службових обов'язків (ст. 185 КУпАП), а також про можливість застосування до нього фізичної сили, спеціальних засобів чи вогнепальної зброї у разі продовження протиправної поведінки.

Із метою надання правопорушнику часу для виконання законної вимоги поліцейського, а також для демонстрації припинення ним активного опору й відсутності подальшого спротиву з боку правопорушника чи оточуючих поліцейський може/повинен привести у готовність спеціальні засоби тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, противника) або спеціальні засоби пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї.

До способу подолання активного опору з боку правопорушника слід також віднести застосування поліцейським вогнепальної зброї. Оголення вогнепальної зброї, приведення її до бойової готовності та спрямування у бік правопорушника (демонстрація вогнепальної зброї) все-таки зобов'язує поліцейського (ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію») попередити особу про можливість її активного застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для активного застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Поліцейський уповноважений активно застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, окрім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності (чч. 8–9 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію»).

Якщо перебування поліцейського на місці події, демонстрація ним приведення у готовність спеціальних засобів чи демонстрація вогнепальної зброї не забезпечує проведення поліцейського заходу, правопорушник вдається до

фізичних атак на поліцейського, демонструючи при цьому небажання їх припинити чи намір здійснити напад на інших людей (оточуючих, зокрема й інших поліцейських чи представників ЗМІ) або фізичні спроби завдати їм тілесних ушкоджень чи заподіяти смерть (агресивний опір), поліцейський із метою відбиття нападу має право застосувати фізичну силу, спеціальні засоби тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника) та спеціальні засоби пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї або вогнепальну зброю без надання правопорушникові часу на припинення своїх протиправних дій.

Після досягнення мети застосування заходів примусу поліцейські зобов'язані оцінити отримані порушником ушкодження та надати йому невідкладну медичну допомогу.

Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише після проходження ним спеціальної підготовки у межах курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації) та підвищення кваліфікації протягом усього часу перебування на посадах поліцейських. На заняттях із вогневої підготовки поліцейські мають набути та вдосконалювати навички умілого поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне діставання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок під час стрільби тощо); виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, з різноманітних положень та з перенесенням вогню по мішенях; припинення протиправних дій за допомогою вогнепальної зброї, тактики застосування та використання зброї в оперативно-службовій діяльності (прийняття рішення про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для знешкодження); безпечного поводження з вогнепальною зброєю; з інших питань вогневої підготовки, які виникають у процесі оперативно-службової діяльності.

За місцем служби навчальні стрільби поліцейських має організовувати начальник територіального підрозділу поліції, який наказом має визначити керівника стрільб, місце та час їх проведення. Вправи для навчання стрільбі з вогнепальної зброї для поліцейських мають складатися з урахуванням професійного спрямування їх службової діяльності та бути визначені наказом Міністра внутрішніх справ України (пп. 2,7 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Національну поліцію»).

Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, які використовуються в діяльності Національної поліції, та норми їх належності мають бути встановлені (визначені) наказом Міністра внутрішніх справ України (Національної поліції України) (пп. 2,7 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Національну поліцію»).

Поліцейський має право застосувати вогнепальну зброю (оголити вогнепальну зброю, привести її до бойової готовності та спрямувати у бік правопорушника) для:

1) відбиття нападу на поліцейського, у разі загрози його життю і здоров'ю;

2) захисту осіб від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю;

3) звільнення заручників, якщо їх життю і здоров'ю загрожує небезпека;

4) відбиття нападу на охоронювані об'єкти, конвої, жилі приміщення, приміщення державних і громадських підприємств, установ і організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

5) затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та (або) поліцейського.

Застосуванню вогнепальної зброї повинно також передувати словесне попередження про наміри її застосування.

Застосування вогнепальної зброї без попередження (активне застосування) дозволяється тільки тоді, коли це вкрай необхідно для захисту життя людей, а саме в таких випадках:

1) у районах проведення антитерористичної операції;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю і здоров'ю людей;

3) якщо особа чинить збройний опір;

4) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, утікає із застосуванням транспортного засобу;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Забороняється активне застосування вогнепальної зброї в місцях, де є ймовірність ушкодження інших осіб, а також у вогненебезпечних або вибухонебезпечних місцях, окрім випадків необхідності відбиття нападу та/або крайньої необхідності; до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору патрульному, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або патрульних, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

У разі застосування вогнепальної зброї поліцейський зобов'язаний будь-якими силами забезпечити безпеку інших осіб і надати невідкладну медичну допомогу потерпілому.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, своєю чергою, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління Національної поліції та відповідного прокурора.

Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю поліцейського та інших осіб.

«Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю»
затверджена наказом МВС України від 01.02.2016 № 70

І. Загальні положення.

1. Ця Інструкція визначає систему заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки поліцейських, запобігання загибелі, пораненням і травмуванню їх та інших осіб під час поводження з вогнепальною зброєю,… (далі – **зброя**)…

3. **Забезпечення** особистої безпеки поліцейськими при поводженні зі зброєю є складовою частиною службової діяльності органів (закладів, установ) поліції і **здійснюється під час**:

1) ***вивчення*** матеріальної частини зброї, навчання правил та порядку її застосування і використання, заходів безпеки при поводженні зі зброєю і влучній стрільбі в закладах (установах) та за місцем служби в системі службової підготовки;

2) ***закріплення*** за поліцейськими вогнепальної зброї;

3) ***отримання*** і ***здачі*** зброї в черговій частині органу (закладу, установи) поліції;

4) ***виконання*** службових обов'язків поліцейськими з протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

5) ***проведення*** навчально-тренувальних стрільб;

6) постійного ***зберігання*** та ***носіння*** вогнепальної зброї і боєприпасів поліцейськими;

7) ***чищення*** зброї;

8) ***вилучення*** зброї та боєприпасів;

9) ***перевірок*** наявності та організації зберігання зброї і боєприпасів.

…5. Вогнепальна зброя **закріплюється** за поліцейським, який **склав Присягу** на вірність Українському народові, **завершив навчання** у закладі (установі) та/або **пройшов первинну професійну підготовку** і направлений для подальшого проходження служби, а також **склав заліки** із знання матеріальної частини зброї, порядку і правил її застосування, заходів безпеки при поводженні з нею, **виконав норматив** з вогневої підготовки та **вправу** зі стрільби.

6. Поліцейський, за яким закріплена вогнепальна зброя, **зобов'язаний**:

1) ***знати*** та точно ***виконувати*** вимоги, встановлені цією Інструкцією;

2) ***забезпечити*** зберігання зброї і підтримувати її у справному та змащеному стані;

3) отримавши вогнепальну зброю та боєприпаси, ***діяти*** відповідно до вимог, передбачених розділами III, IV цієї Інструкції;

4) під час виконання службових обов'язків, проведення практичних стрільб постійно ***контролювати*** наявність отриманої зброї (боєприпасів) та ***не допускати*** випадіння її або витягування з кобури (спеціального спорядження) іншими особами;

5) ***здати*** зброю і боєприпаси до чергової частини органу (закладу, установи) поліції негайно після виконання службових обов'язків. У разі

неможливості своєчасного прибуття до органу (закладу, установи) поліції ***повідомити*** про це безпосереднього керівника і далі діяти за його наказом.

7. **Перевірка** в поліцейських рівня знань із заходів безпеки при поводженні зі зброєю відображається у внутрішній документації органу (закладу, установи) поліції та **проводиться**, зокрема:

1) перед призначенням на вищу посаду, закріпленням вогнепальної зброї;

2) під час інструктажів поліцейських перед заступанням на службу, виконанням службових обов'язків з протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

3) під час перевірки несення служби поліцейськими органів (закладів, установ) поліції;

4) перед проведенням практичних стрільб;

5) не рідше двох разів на рік **комісією**, яка призначається наказом керівника органу (закладу, установи) поліції. Результати перевірки знань поліцейських оформляються протоколом засідання комісії з перевірки рівня знань із заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю (додаток 1);

6) під час проведення підсумкової перевірки рівня службової підготовленості поліцейських за результатами навчального року, комплексних інспектувань, контрольних та цільових перевірок органу (закладу, установи) поліції.

8. Працівник підрозділу кадрового забезпечення органу (закладу, установи) поліції заповнює **картку-застереження** (додаток 2) і передає її уповноваженому працівнику чергової частини органу (закладу, установи) поліції (далі – оперативний черговий), **якщо поліцейський**:

1) показав рівень знань із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, порядку і правил її застосування і використання нижче ніж **«добре»**;

2) показав рівень знань матеріальної частини зброї нижче ніж **«задовільно»**;

3) не виконав норматив з вогневої підготовки або вправу зі стрільби.

Протягом тижня з цим поліцейським проводяться додаткові заняття з вогневої підготовки і повторна перевірка рівня знань (складання заліку). Після позитивного складання заліку картка-застереження з чергової частини вилучається.

9. Організація занять і перевірка рівня знань у поліцейських заходів безпеки при поводженні зі зброєю покладаються на керівника органу (закладу, установи) поліції.

10. **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:**

1) виймати зброю (боєприпаси) **з кобури *(спеціального спорядження, підсумка)*** без потреби;

2) тримати палець **на спусковому гачку** без необхідності;

3) знімати запобіжник **з положення «запобігання»** у всіх випадках, не пов'язаних зі стрільбою;

4) закривати або **затикати** сторонніми предметами **канал ствола**, що при пострілі може призвести до його роздуття чи розриву;

5) **безпідставно спрямовувати ствол** зброї у бік людей, транспорту, будинків, інших будівель та споруд. За необхідності зброя **спрямовується на поверхню**, яка в змозі прийняти кулю, наприклад: на землю, стовбур дерева, кулеуловлювач або **вгору** під кутом 45-60 градусів;
6) **залишати** зброю **без нагляду**, а також **передавати** її **іншим** особам;
7) **користуватися** без необхідності **чужою** зброєю та/або зброєю, **навички поводження** з якою відсутні;
8) **проводити** чищення зброї у **невідведених** для цього місцях, **змащувати** її **бензином** та іншими **легкозаймистими** речовинами, а також **абразивними** матеріалами, **допускати** наявність **відкритого полум'я** під час її чищення;
9) при поводженні з боєприпасами **допускати** їх **пошкодження, забруднення** тощо…

II. Інструктаж з питань дотримання заходів безпеки при поводженні зі зброєю.

1. Види інструктажів з питань дотримання заходів безпеки при поводженні зі зброєю:

1) **первинний** інструктаж;

2) **цільовий** інструктаж.

2. **Первинний інструктаж** проводиться з поліцейськими, які:

1) щойно призначені на посаду до органу (закладу, установи) поліції;

2) зараховані на курси первинної професійної підготовки;

3) зараховані на навчання до закладу (установи) або прибули до органу (закладу, установи) поліції для проходження стажування (практики).

3. Згідно з орієнтовним переліком питань первинного інструктажу, передбаченим додатком 3 до цієї Інструкції, такий інструктаж проводять:

1) керівник (заступник керівника, уповноважена особа від керівництва) органу (закладу, установи) поліції;

2) працівник підрозділу професійного навчання, інструктор з особистої безпеки, викладач профільної кафедри (циклу).

4. **Цільовий інструктаж** проводиться з поліцейськими перед:

1) виконанням службових завдань, пов'язаних із можливим застосуванням або використанням зброї;

2) проведенням спеціальних операцій;

3) проведенням практичних стрільб;

4) проведенням командно-штабних навчань;

5) відрядженням з вогнепальною зброєю.

5. Цільовий інструктаж проводять:

1) особи, передбачені пунктом 3 цього розділу;

2) керівник стрільб;

3) керівник спеціальної операції;

4) керівник командно-штабних навчань…

Цільовий інструктаж завершується **перевіркою** рівня знань, а саме: **усним опитуванням** знання матеріальної частини зброї, правил та порядку її застосування і використання, заходів безпеки при поводженні з нею, основ, правил і прийомів стрільби, а також **перевіркою** набутих навичок безпечного поводження зі зброєю. Рівень знань перевіряє особа, яка проводила інструктаж.

6. **Запис** про проведення первинного (цільового) інструктажу робить особа, яка його проводила, у ***журналі реєстрації інструктажів з питань дотримання заходів безпеки при поводженні зі зброєю*** (додаток 4) (далі – журнал)…

III. Порядок дій та заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю і боєприпасами під час їх отримання та здачі до чергової частини.

1. <u>Порядок отримання вогнепальної зброї і боєприпасів.</u>

…З дозволу оперативного чергового під контролем керівника (заступника керівника, уповноваженої особи від керівництва) органу (закладу, установи) поліції поліцейські по одному заходять до **спеціально обладнаної кімнати** чергової частини для отримання зброї і боєприпасів.

ОТРИМАВШИ ВОГНЕПАЛЬНУ ЗБРОЮ І БОЄПРИПАСИ, поліцейський здійснює їх огляд та **зобов'язаний**:

1) спрямувати **ствол зброї** в напрямку кулеуловлювача, при цьому **вказівний палець** повинен знаходитися на спусковій скобі;

2) перевірити **наявність патрона в патроннику** (зняти зброю із запобіжника, відвести затвор (затворну раму з газовим поршнем) у заднє положення, поставити його на затворну затримку (утримувати затворну раму з газовим поршнем у задньому положенні) та оглянути патронник);

3) переконавшись у відсутності патрона у патроннику **повернути затвор** у переднє положення (відпустити затворну раму з газовим поршнем);

4) здійснити **спуск курка** з бойового взводу в напрямку кулеуловлювача;

5) ввімкнути запобіжник;

6) перевірити **кількість та стан отриманих патронів** та самостійно **спорядити** ними магазини;

7) помістити запасний магазин (магазини) до кишені кобури (спеціального спорядження, підсумку для магазинів, розвантажувального жилета);

8) приєднати пістолет до пістолетного ремінця та **помістити до кобури** (спеціального спорядження), після чого, **не виймаючи** його, **вставити основний магазин** в основу рукоятки (приєднати основний магазин до ствольної коробки та помістити автомат у положення «на ремінь» «на груди», «за спину», «на плече»).

ПРИ ОГЛЯДІ ЗБРОЇ необхідно перевірити:

1) відповідність **номерів** на затворі, запобіжнику та магазинах номеру на рамці пістолета (відповідність номерів на ствольній коробці, затворній рамі з газовим поршнем номеру на кришці ствольної коробки автомата);

2) відсутність на металевих частинах зброї **нальоту, іржі, бруду, подряпин, тріщин**;

3) справність частин зброї;

4) стан **утримання магазину** в основі рукоятки (ствольної коробки);

5) чистоту **каналу ствола**.

У разі виявлення несправностей зброї їх необхідно терміново усунути. Якщо в органі (закладі, установі) поліції вони не можуть бути усунені, зброя направляється до ремонтної майстерні. На час ремонту зброї за поліцейським закріплюється інша (резервна) зброя.

ПРИ ОГЛЯДІ ПАТРОНІВ необхідно перевірити:

1) відсутність на гільзах **іржі й зеленого нальоту**, особливо на капсулі, **ум'ятин, подряпин**, що перешкоджають входженню патрона до патронника;

2) чи **не витягується куля з гільзи** рукою, чи **не виступає капсуль вище поверхні дна гільзи**. Патрони з такими дефектами повинні бути відібрані і здані до чергової частини органу (закладу, установи) поліції;

3) відсутність **навчальних патронів** серед бойових.

Якщо патрони забруднені, вкриті незначним зеленим нальотом або іржею, їх необхідно витерти сухою чистою ганчіркою.

2. Порядок здачі вогнепальної зброї і боєприпасів.

Вогнепальна зброя і боєприпаси після виконання службових обов'язків або в разі відсутності потреби **негайно** здаються на зберігання до чергової частини органу (закладу, установи) поліції…

З дозволу оперативного чергового під контролем керівника (заступника керівника, уповноваженої особи від керівництва) органу (закладу, установи) поліції поліцейські по одному заходять до **спеціально обладнаної кімнати** чергової частини для здачі зброї та боєприпасів, проводять розряджання зброї і здають її та боєприпаси оперативному черговому.

Розряджання зброї проводиться біля кулеуловлювача, при цьому ствол зброї повинен бути спрямований в його напрямку.

ПРИ РОЗРЯДЖАННІ зброї необхідно:

1) не виймаючи пістолет з кобури, **витягти магазини** з основи рукоятки і з кишені кобури (не змінюючи положення автомата, від'єднати основний магазин та вийняти з підсумка запасний);

2) самостійно **вийняти патрони** з магазинів, **перевірити їх** кількість та стан;

3) від'єднати пістолет від пістолетного ремінця та **дістати його з кобури** (спеціального спорядження) (зняти автомат з положення «на ремні», «на грудях», «на плечі»);

4) перевірити наявність патрона в патроннику (вимкнути запобіжник, відвести затвор (затворну раму з газовим поршнем) у заднє положення, поставити його на затворну затримку (утримувати затворну раму з газовим поршнем у задньому положенні) та оглянути патронник);

5) переконавшись у відсутності патрона в патроннику, **повернути затвор у переднє положення** (відпустити затворну раму з газовим поршнем);

6) здійснити **спуск курка** з бойового взводу в напрямку кулеуловлювача;

7) ввімкнути запобіжник.

При прийманні від поліцейського вогнепальної зброї і боєприпасів оперативний черговий **звіряє** їх номери і кількість, візуально **перевіряє** їх стан (змащення), **розкладає** по встановлених для зберігання шафах та місцях і **повертає** картку-замісник…

IV. Заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю під час несення служби.

1. Вогнепальна зброя та боєприпаси до неї видаються поліцейському під його **особисту відповідальність**, який **зобов'язаний** берегти і підтримувати в належному стані передану йому в користування вогнепальну зброю (боєприпаси) та обачливо поводитися з нею (ними) відповідно до вимог цієї Інструкції.

2. Керівник (заступник керівника, уповноважена особа від керівництва) органу (закладу, установи) поліції під час проведення **інструктажу** наряду, що заступає на службу, в обов'язковому порядку **перевіряє** знання поліцейськими матеріальної частини виданої їм зброї, правил та порядку її застосування і використання, заходів безпеки при поводженні з нею, а під час **перевірок несення служби** поліцейськими **перевіряє** наявність у них зброї (боєприпасів) та дотримання правил її носіння.

3. **У однострої** необхідно пістолет носити **в кобурі з пістолетним ремінцем** на надійно застебнутому поясному ремені, при цьому кобура повинна знаходитися **спереду, з лівого** або **правого боку**; автомат носити на автоматному ремені в положенні «на плечі», «на грудях», «на ремні», «за спиною».

4. **У цивільному одязі** зброю необхідно носити **на спеціальному спорядженні** з дотриманням заходів запобігання її випаданню або витягуванню іншими особами.

5. Під час несення служби поліцейським слід **постійно контролювати** наявність отриманої зброї, а саме:

1) **перед застосуванням** заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, подоланням перешкод, якщо пістолет був оголений, необхідно **увімкнути** на ньому **запобіжник**, **покласти в кобуру** (спеціального спорядження) та вжити заходів, які б унеможливлювали його втрату;

2) **після застосування** заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, подолання перешкод, падіння, виходу з місця значного скупчення людей, міського та іншого транспорту слід негайно **перевірити наявність** зброї, а також стан кобури (спеціального спорядження, автоматного ременя).

6. Під час несення служби **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:**

1) проводити **розбирання** зброї;

2) вимикати запобіжник, **досилати патрон до патронника**, якщо в **застосуванні** чи **використанні** зброї немає необхідності. Недбале або необережне поводження зі зброєю, особливо якщо патрон знаходиться в патроннику, може призвести до випадкового пострілу;

3) від'єднувати магазин від зброї та **виймати** з нього **патрони**.

V. Заходи безпеки при поводженні зі зброєю під час проведення навчально-тренувальних стрільб.

…3. Керівник стрільб (інструктор з особистої безпеки) **перед кожним практичним заняттям** з використанням зброї **перевіряє** рівень знань поліцейськими матеріальної частини зброї, правил та порядку її застосування і використання, заходів безпеки при поводженні з нею. Поліцейські, які не засвоїли правил та порядку застосування і використання зброї, заходів безпеки при поводженні з нею, до проведення стрільб **не допускаються**.

4. Перед початком стрільб ретельно оглядається територія стрільбища (тиру). У разі проведення стрільб **на стрільбищі виставляється** наглядач, наряд оточення та призначається старший наряду оточення. За необхідності **призначаються** показувачі мішеней, у яких керівник стрільб обов'язково перевіряє знання заходів безпеки та їх обов'язків, після чого старший наряду оточення та показувачі мішеней розводяться по місцях виконання обов'язків і перевіряється зв'язок з ними.

5. При виконанні вправ зі стрільби, які передбачають поворот, розворот, перекид, стрибки **до моменту відкриття вогню**, зброя повинна знаходитись **на запобіжнику**.

6. При пересуванні під час виконання вправ зі стрільби, у паузах між пострілами (у необмежений час) **зброя повинна бути спрямована в сторону мішеней**, а **вказівний палець** знаходитися **на спусковій скобі чи затворі** (затворній рамі з газовим поршнем).

7. Дозвіл на відкриття вогню дає виключно керівник стрільб. Вести вогонь у тирі (на стрільбищі) дозволяється тільки після команди **«Вогонь!»** (**«Старт!»**). Стрільба зупиняється за командою **«Відбій!»** (**«Стоп!»** або **«Стій! Припинити вогонь!»**) (мал. 2,3). У період від команди **«Відбій!»** до команди **«Вогонь!»** будь-кому забороняється ***перебувати*** на рубежі відкриття вогню, ***підходити*** та ***торкатися*** зброї і боєприпасів, що там знаходяться…

Порядок дій після виконання навчальної стільби і від'єднання магазину.

Мал. 2. Перевірка на відсутність патрона в патронника

Мал. 3. Демонстрація зброї інструкторові

9. Під час проведення навчально-тренувальних стрільб використовуються протишумові навушники та захисні окуляри.

10. Ведення вогню повинно бути **ТЕРМІНОВО ПРИПИНЕНО** кожним стріляючим **самостійно або за командою** керівника стрільб у випадках:

1) **появи** людей, машин, тварин **у зоні ведення вогню**, низьколітаючих літальних апаратів над районом проведення стрільб;

2) **підняття білого** прапора (у темну пору доби – увімкнення світла ліхтаря білого кольору) на командному пункті чи бліндажі (укритті), подачі сигналу ракети білого кольору;

3) **виникнення пожежі** під час стрільби;

4) **втрати орієнтира** під час проведення стрільб в темну пору доби.

11. Під час виконання вправи зі стрільби **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:**

1) **заряджати** зброю **бойовими чи холостими патронами** без команди керівника стрільб;

2) **виймати** зброю **з кобури (чохла)** без дозволу керівника стрільб;

3) **спрямовувати** зброю (***незалежно від того, заряджена вона чи ні***) у бік людей та місця, де вони можуть перебувати;

4) **відкривати** вогонь **без команди** керівника стрільб, у **небезпечних напрямках**, з **несправної зброї** та коли піднято **білий прапор** (увімкнено світло ліхтаря білого кольору) на командному пункті;

5) **одягати, поправляти** та **знімати** протишумові навушники і захисні окуляри **зі зброєю в руках**, а також **після команди «Вогонь!»** (**«Старт!»**);

6) **залишати** зброю (боєприпаси) на рубежі відкриття вогню та **передавати** іншим особам без дозволу керівника стрільб (мал. 4).

Мал. 4. Залишена зброя на рубежі відкриття вогню.

ЕКІПІРУВАННЯ. ПОРЯДОК РОЗМІЩЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОСОБИСТОГО СПОРЯДЖЕННЯ

Перелік речей та спорядження значною мірою залежить від:

– оперативної ситуації на місцевості, де здійснюватиметься Ваша діяльність;

– типу Вашої діяльності та завдань, які Ви вирішуватимете;

– терміну перебування у відрядженні;

– місця дислокації, умов проживання, наявності комунікацій та комунальних вигод;

– рівня досвіду та професіоналізму у співробітників, які перебуватимуть у відрядженні разом із Вами;

– пори року, кліматичних умов, атмосферних явищ;

– низки інших чинників та обставин.

Спробуємо запропонувати один із варіантів речового набору, який слід узяти зі собою у службове відрядження. Запропонований набір речового забезпечення можна змінювати відповідно до попередньо перелічених обставин.

1. Шолом. М 826 Schuberth (мал. 5.) - німецький військовий шолом; рекомендуємо саме цей тип шолому, зважаючи на хороше співвідношення доступності та якості.

На відміну від доступних аналогів PASGT (США), F-2 Spectra (Франція), 6Б27 (Росія), цей тип шолому у великих кількостях завозився волонтерами у 2014–2015 роках на територію України; є порівняно недорогим, легким, доступним, та зручним у експлуатації.

Мал. 5. М 826 Schuberth (німецький військовий шолом: а) зовнішній вигляд; б) вигляд підшоломника.

Цей шолом прийнятий на озброєння в 1992 році. Використовувався у великій кількості локальних конфліктів сучасності.

Шолом має вагу 1,5 кг та забезпечує захист стандарту Standardised Regulation («STANAG») 2920, V50 mini від осколків до 1,1 граму, що летять на швидкості 680 м/с. Виробляється у таких розмірах: «S» (51,0–54,0 см), «M» (55,0 –57,0 см), «L» (58,0–60,0 см) та «XL» (61,0 –64,0 см).

Ззовні за дизайном завдяки козирку та потовщенню з боків нагадує німецький шолом часів Другої світової. На кромці шолома є гумовий кант. Ззовні видно три точки кріплення підшоломника, який складається з складної системи ударогашення. Підшоломник водночас слугує каркасом для обруча, який охоплює голову і сітки, що забезпечує найбільш комфортне носіння і безпеку. Обруч зроблений із пластика, однак має шкіряну вставку для того, щоб шолом не ковзав по голові. На обручі також є регулювання за обсягом голови. Таке ж регулювання є на сітці для регулювання за висотою. Підборідний ремінець дуже зручний і зроблений із міцної тканини та має три точки регулювання та швидкознімні кріплення.

У комплект до шолома додається двосторонній маскувальний чохол (літо, зима).

Сама напів-сфера шолому виготовлена із кевларового волокна.

Завдяки поширенню в Європі, цей шолом дуже просто купити зі складського зберігання, відтак із початком війни на Донбасі волонтери розпочали масово скуповувати його та передавати до України. Одним із перших їх прийняли на озброєння добровольчі підрозділи.

2. Бронежилет.

Одним із основних елементів сучасного екіпірування бійця є бронежилет. Його важливість та необхідність навіть не підлягає обговоренню, але їхнє різноманіття та особливості можуть легко стати перепоною у правильному виборі.

Основною ознакою кожного бронежилета є ступінь бронезахисту, що має вплив на його вагу та звісно і ціну. У світі найбільш поширеними є чотири типи класифікації бронежилетів:

– радянська, яка використовується в Україні;

– американська NIJ;

– німецька DIN;

– європейська CEN.

Клас захисту означає типи та калібр куль, які зможе витримати бронежилет. При цьому слід пам’ятати, що кулі навіть для однакової зброї можуть бути бронебійними чи з підвищеним пробиттям, які спеціально розроблені для ураження цілі у бронезахисті. Зазвичай військовий бронежилет складається з двох шарів захисту: кевларової (або з аналогічного матеріалу) пластини, яка захищає лише від пістолетних куль та розміщується по всій площі бронежилету, а також головної металевої або керамічної пластини, яка забезпечує захист від куль із автоматів, кулеметів та гвинтівок (мал. 6).

Такий комплект знаходиться спереду та на спині. Найбільш розгалуженою, що, за думкою деяких експертів, є її недоліком, є радянська система класифікації, яка із певними видозмінами діє в Україні, Росії та деяких інших країнах колишнього СРСР.

а) *б)*

Мал. 6. Елементи бронезахисту: а) бронепластина; б) кевларові «пакети»–вставки.

Так, І клас бронежилетів за вітчизняною класифікацію є найслабкішим, він витримує лише звичайну кулю з пістолета Макарова. Найбільш захищеним є бронежилети з класом 6а, які витримують бронебійну кулю 7,62х54R для снайперської гвинтівки Драгунова. Дистанція обстрілу, на який розраховані всі класи захисту, становить 5–10 метрів. Найбільш розповсюдженим вітчизняним бронежилетом є «Корсар-М3» (мал. 7).

а) *б)* *в)*

Мал. 7. Бронежилети: а) «Корсар М3»; б; в) «OTV» та «MTV» (США).

Зазвичай декларується встановлення у «Корсар» бронепластини 4 класу, яка має витримати кулю 7Н10 із підвищеним пробиттям калібром 5,45х39 для АК-74, звичайні кулі калібром 7,62х39, які використовується у АК та АКМ. Окрім того, 4 клас витримує легку кулю 57-Н-223С калібром 7,62х54R для СВД. Слід зазначити, що стандартними снайперськими боєприпасами для СВД є 7Н1, 7Н13, 7Н14, які пробивають 4 клас вітчизняної класифікації захисту. Також у «Корсар» можуть бути встановлені пластини 3 класу, які витримують лише пістолетні патрони та звичайну кулю до АК-74.

Водночас слід пам’ятати, що бронежилет із 4 класом не гарантує захист від бронебійних куль для АК, АКМ та АК-74 та від стандартної снайперської

бронебійної кулі для СВД. Американська класифікація NIJ має менше розгалуження. Це дає змогу виокремити лише два класи бронежилетів для військових, які отримали позначення III та IV класу захисту. Так, американський III клас захисту відповідає вітчизняному 4 класу. А IV – 6 класу, який гарантує захист від снайперських бронебійних куль для СВД та інших бронебійних куль меншого калібру для АК, АКМ та АК-74. Тобто, IV американський клас захисту захищає від усіх найбільш розповсюджених сучасних куль. Аналогом IV класу захисту за американською системою класифікації є IV клас за DIN (німецька) та BR7 за CEN (європейська). Найбільш розповсюдженими типами закордонних бронежилетів є різноманітні види plate carrier, CIRAS та варіанти американських OTV та MTV (мал. 7). Вони дають змогу розмістити на спеціальних кріпленнях MOLLE усі необхідні підсумки для магазинів, гранат, рації та інших речей.

Слід зазначити, що ступінь захисту бронежилета безпосередньо впливає на його вагу. Так, стандартний бронежилет IV американського класу захисту важить 10–16 кілограмів залежно від додаткових елементів, зокрема таких, як захист паху, шиї чи плечей. Аналогічно залежить ціна від бронезахисту. Середня вартість лише однієї головної бронеплити американського IV класу становить на нині 1,5–2,5 тисячі гривень. До цього слід додати вартість кевларового шару – близько 2 тисяч гривень – та помножити суму на два, бо захист необхідний із фронту та тилу. Окрім цього, необхідно додати вартість самого чохла бронежилету, який, залежно від комплектування підсумками для магазинів та гранат або кріпленнями MOLLE, може коштувати від 200 до 2500 гривень. Таким чином, вартість бронежилета може становити 8–12 тисяч гривень за відносно новий справжній армійських бронежилет із американським IV класом захисту (мал. 8). Звісно, захист III класу буде дещо дешевшим.

а) *б)* *в)*

Мал. 8. Надійні та доступні бронежилети, які забезпечуються волонтерськими організаціями: а) Schutzweste Typ ST, IV клас захисту, Німеччина; б) Osprey MK, IV клас захисту, Англія; в) легкий протиосколковий жилет, II клас захисту, Німеччина.

Ця сума може бути меншою, якщо бронежилет був куплений безпосередньо зі складу та привезений волонтерами, але за жодних умов не може становити одну–дві тисячі гривень. Особливо, якщо продавець декларує максимальний захист лише за умов обстрілу на дистанції 50 або 100 метрів.

3. Підсумки для спорядження.

Зважаючи на всю кількість спорядження, яку Ви плануєте носити зі собою, необхідно підібрати зручні та міцні підсумки для цього спорядження (мал. 9). А також підібрати надійні підсумки для медикаментів, боєкомплекту та необхідного спорядження. Необхідно звернути увагу на надійність їх кріплення.

а) *б)*

Мал. 9. а; б) плечо-поясні системи підсумків.

Радимо розміщувати більшість спорядження на поясному ремені, а не на бронежилеті. Розмістивши спорядження на бронежилеті, Ви робите його ще важчим та створюєте додаткове навантаження на хребет, а це призводить до швидкої втоми.

4. Багаж.

Складаючи речі для подорожі, дотримуйтесь правила: не брати зі собою багаж, який займатиме руки. Ліпше взяти багаж, який можна переносити на спині. Для забезпечення більшої мобільності сумка повинна бути одна. Усе, що Ви берете зі собою, повинно вміщуватися в одну сумку.

Використовуйте великий гібридний речовий мішок/рюкзак або баул-сумку, чи звичайний великий рюкзак із міцного прогумованого матеріалу (мал. 10).

а) *б)* *в)*

Мал. 10. Багаж: а) гібридна сумка/рюкзак; б) речовий баул; в) туристичний рюкзак.

Зручність застосування такого типу сумок у тому, що:

– у таких сумках легко переносити запасне взуття, військове спорядження, речі особистого вжитку;

– у таких баулах можна легко контролювати свій багаж на відміну від численних сумок та пакетів;

– є змога швидко зібратись та перенести свої речі за необхідності.

Усе спорядження, яке упаковуєте у сумку-баул, слід складати у поліетиленові пакети (харчові пакети чи пакети для сміття). Таке додаткове упакування збереже речі від вологи та бруду. Варто прикріпити бірку на сумку з прізвищем власника та контактним телефоном.

Доцільно також узяти зі собою невеличкий рюкзак (сухарну сумку), який можна покласти в сумку-баул (мал. 11). Такий рюкзачок стане в нагоді у разі нетривалих вилазок із місця постійної дислокації, оскільки можна взяти зі собою усе необхідне спорядження та запас продуктів харчування.

Мал. 11. Сухарна сумка

5. Спальний мішок та ізолюючий килимок (карімат).

Навіть у зимовий період не слід брати зі собою об’ємні зимові спальні мішки. Великий зимовий спальний мішок є важким та займає багато місця у сумці. В умовах службового відрядження співробітників Національної поліції у зону бойових дій бувають обставини, за яких доводиться ночувати на підлозі у різноманітних приміщеннях. Тут стане в нагоді ізолюючий килимок та спальний мішок. Якщо в умовах динамічної оперативної ситуації Ви опинились без комфортного житла з усіма вигодами, то завжди є можливість віднайти приміщення (піонерський табір, покинуті приватні будинки, приміщення інфраструктури населеного пункту, криївка) для ночівлі. Як додаткове утеплення можна використовувати одяг. З метою підвищеної готовності до дій, у складних оперативно-тактичних умовах варто ночувати одягненим.

6. Резервуар для води.

Зручним та ефективним резервуаром для рідини є Camelbak (мал. 12). Особливо у період літньої спеки, коли співробітники Національної поліції, виконуючи службове завдання, прочісують території та населені пункти. Організм співробітника Національної поліції, який патрулює у важкому спорядженні, протягом тривалого часу ще й під сонячними променями, доволі швидко зневоднюється.

а) *б)*

Мал. 12. Гідратор Camelbak: а) загальний вигляд; б) як елемент спорядження.

Разом із вологою організм втрачає і сили, з'являється в'ялість, виражена втома і, як наслідок, неефективне виконання службового обов'язку. Для того, щоб організм отримував постійно рідину в достатній кількості, запасу 3 л цього гідратора, як засвідчує досвід, достатньо.

Зручність використання полягає у тому, що:

– може приєднуватись до основного спорядження розвантажувальної системи бійця;

– за допомогою трубки, що закріплена на плечі, не зупиняючись та не знімаючи спорядження, можна швидко попити;

– гідратором може скористатись не тільки її власник;

– за наявності можливості можна доливати рідину.

7. Головний убір.

У літній період знадобиться головний убір від сонячних променів – кепка чи панама з широкими полями. Ліпше використовувати панаму зі широкими полями, від якої падає тінь на обличчя, маскуючи його. Слід узяти також флісову шапку (уночі буває холодно). *У зимовий період* – дві теплі шапки.

Також слід мати захисні балаклави на обличчя за сезоном.

8. Одяг за сезоном, зокрема:

– два комплекти камуфляжу;

– комплект цивільного одягу, тепла кофта з флісу або Gortex shell;

– декілька комплектів натільної білизни, термобілизна;

– шкарпетки (тонкі та теплі);

– костюм-дощовик або пончо.

9. Засоби особистої гігієни (залежно від пункту дислокації):

– засоби для прання;

– засоби для особистої гігієни;

– необхідні креми, мазі, краплі, присипки;

– пачка вологих серветок;
– якісний туалетний папір;
– дезінфікуючий спрей на спиртовій основі;
– маленькі манікюрні ножиці.

10. Ліхтарик:
– тактичний ліхтарик із кріпленням на зброю;
– налобний ліхтарик;
– хімічні ліхтарики для аварійних ситуацій.

11. Акумулятори, зарядні пристрої:
– до мобільного телефону;
– до освітлювальних пристроїв;
– до засобів фіксації подій.

12. Інструменти:
– універсальний інструмент, такий як Leatherman (мультитул);
– ремкомплект для зброї.

13. Необхідні документи:
– службове посвідчення;
– посвідчення про відрядження;
– інші документи.

14. Пластикові окуляри (балістична маска для захисту очей від осколків та вітру).

15. Якісне взуття:
– спортивні кросівки;
– тактичне взуття або «берці».

16. Перелік інших необхідних речей:
– адаптер та розгалужувач для розеток;
– 1020 м. міцного шнура, паракорд (легкий нейлоновий шнур);
– компактний бінокль;
– шорти, футболки, пластикові сандалі для душу та відпочинку;
– голки, нитки;
– скотч, ізоляційна стрічка;
– ніж середній складний;
– засоби для харчування (металеві горнятко, тарілка, ложка);
– наколінники та налокітники жорсткі;
– активні навушники;
– компас;

– тактичні рукавички з пальцями (цупкі).

– інші речі.

Вага Вашого багажу повинна бути такою, щоб його можна було носити тривалий час.

Висновок.

Зазвичай усі намагаються взяти зі собою занадто багато зайвого майна, що призводить до зниження швидкості руху і великих навантажень на спину. Необхідно брати зі собою тільки необхідні речі.

Обов’язком кожного є постійна підтримка майна в справному і чистому стані. Несправність майна або затримки при стрільбі можуть не тільки поставити під загрозу виконання завдання, але й коштувати життя Вам і Вашим товаришам.

Водночас для відпрацювання навчальних питань використовується таке спорядження: страйкбольна зброя і тактичні кобури (мал. 13).

а)

б)

Мал. 13. Навчальне спорядження: а) тактична кобура; б) страйкбольний пістолет

СТІЙКА, ХВАТ ПІСТОЛЕТА

Велика кількість помилок під час стрільби виникають від неправильного тримання пістолета, положення рук і неправильної стійки. За програмою ICIPS пропонується найбільш зручна і «швидка» фронтальна стійка з подвійним хватом, що дає змогу робити точні прицільні постріли в статичній позиції і водночас легко вражати мішені в русі.

Мал. 14. Фронтальна стійка з подвійним хватом

Стійка має бути вільною, фронтальною. Голова тримається прямо, ноги на ширині плечей. Спина рівна, плечі перпендикулярні до напрямку вогню. Деякі стрільці висувають голову трохи вперед. Необхідно злегка зігнутися в попереку і нахилити тіло трохи вперед, щоб зробити стійку більш «агресивною» (мал. 14, 15).

У разі швидкісної стрільби так зручніше контролювати пістолет. Якщо стояти прямо, то після кожного пострілу тіло буде відхилятися назад і, щоб зробити наступний постріл, потрібно буде повертати його в початкове положення.

Мал. 15. Фронтальна стійка з подвійним хватом

Водночас не слід сильно нахилятися вперед, це «сковує» стрільця і збільшує час переведення зброї з однієї мішені на іншу. Зважайте на відчуття в ступнях. Центр ваги тіла повинен бути зміщений ближче до пальців ступні. Дехто зі стрільців трохи присідає, злегка згинаючи ноги в колінах. Так стійка стає більш стійкою.

Мал. 16. Подвійний хват пістолета

При подвійному хваті пістолета «сильна» рука щільно утримує рукоятку (мал. 16), вказівний палець торкається спускового гачка останньою фалангою. Тут і в подальшому термін «сильна» рука стосується руки, яка є пріоритетною для стрільця.

Руки не згинаються вниз, кисть «сильної» руки охоплює рукоятку. Третя фаланга вказівного пальця «слабкої» руки повинна щільно впиратися у нижню частину спускової скоби.

Пальці «слабкої» руки повинні щільно утримувати поверх пальців «сильної» руки рукоятку і закріплювати хват «сильної» руки. Близько 60% зусиль щодо утримання пістолета доводиться на «слабку» руку і 40% на «сильну». Великий палець «слабкої» руки розслаблений і спрямований у бік мішеней.

Великий палець «сильної» руки розташований паралельно до затвора пістолета. Потрібно стежити, щоб між основою великого пальця «сильної» руки і кистю «слабкої» руки не було щілини.

Таку стійку ще називають Isosceles, що у випадку утримання зброї можна перекласти як «рівнобедренна». Якщо дивитися зверху, то корпус і руки з пістолетом нагадують трикутник (мал. 17). Не рекомендується накладати вказівний або великий пальці «слабкої» руки на передню частину спускової скоби. Це послаблює хват і деколи буває причиною відхилення влучень вліво.

Мал. 17. Стійка Isosceles

Утримання пістолета – це фундамент стрілецької підготовки. Неправильний хват надалі буде джерелом помилок під час стрільби. Це значно проявлятиметься в складних стрілецьких позиціях і під час стрільби в русі. Отже, долоні щільно охоплюють пістолет, плечі не піднімаються, руки трохи зігнуті і розведені в ліктях, причому «сильна» рука може бути зігнута трохи більше, ніж «слабка». Це буде можливо, якщо стійка правильна і плечі перпендикулярні до лінії вогню. Руки не стискають, не притягають і не відштовхують пістолет, тобто жодним чином не протидіють одна одній. Руки просто утримують пістолет. У момент пострілу під дією віддачі руки самі згинаються в ліктях і зап’ястях, працюючи як амортизатори, і швидше повертають пістолет в початковий стан, не змінюючи положення тіла. Це дає змогу швидко зробити повторний постріл.

<u>Характерні помилки і методи їх усунення.</u>

Початківці-стрільці під час тримання пістолета подвійним хватом часто роблять низку характерних помилок.

Помилка 1. Стрілець напружує руки і плечі.

Напружені плечі «сковують» і швидко втомлюють стрільця. Необхідно постійно стежити за станом.

Помилка 2. Стрілець опускає напівзігнуті лікті, коли пістолет наводиться на ціль.

При опущених ліктях пістолет буде більше «задиратися» вгору від віддачі при пострілі, тим самим буде потрібно більше часу для виконання повторного пострілу. Необхідно уникнути опускання ліктів під час стрільби, слід розгорнути лікті в сторони і уявити, що між руками є об’ємний «пакет». Вам одночасно доводиться стріляти і «утримувати пакет». Опустити або звести разом лікті неможливо через «пакет».

Помилка 3. Стрілець нахиляє голову вправо до «сильної» руки (як під час стрільби з рушниці).

Нахилена голова зміщує поле зору і зумовлює зайву напругу в м’язах шиї. Аби уникнути цих помилок необхідно час від часу тренуватися «вхолосту»

перед дзеркалом. У дзеркалі можна побачити всі свої помилки і відразу їх виправити. Потрібно буде запам'ятати відчуття правильної стійки і постаратися під час стрільби зберігати правильне положення.

Помилка 4. Рух головою під час прицілювання.

Іноді стрільці-початківці при наведенні пістолета на мішень розпочинають рухати головою в пошуках мушки. Цього в жодному разі не можна робити. Голова і тулуб у цей момент повинні бути нерухомими (якщо це стрільба в статичній позиції). Працюють тільки руки. Зброя виводиться на лінію очей-мішені. Будь-який рух головою збільшує час прицілювання. Усунення помилки – тренування перед дзеркалом.

Помилка 5. Закидання ствола при наведенні пістолета на мішень.

Деякі стрільці-початківці, закидають ствол пістолета під час наведення. Наче роблять «горб» за траєкторією руху пістолета і наводять прицільні пристрої на мішень зверху. Цей рух нагадує закид вудки. За такої траєкторії руху пістолет на якийсь час закриває мішень. Це збільшує загальний час прицілювання. Необхідно позбавлятися від цієї звички, постійно контролюючи рух пістолета. Під час наведення пістолета ствол повинен бути паралельним до поверхні землі.

Помилка 6. Опускання ствола пістолета під час наведення на мішень. Деякі стрільці під час наведення зброї, спочатку опускають пістолет, випрямляючи при цьому руки в ліктях, а потім підводять його знизу до мішені. Під час підведення знизу пістолет робить довгий шлях від початку до лінії вогню. До того ж, потрібний буде додатковий час для вирівнювання прицільних пристроїв. Як відомо, найкоротша відстань між двома точками – по прямій. Тому треба стежити, щоб рух пістолета був ближче до траєкторії направленої в ціль. Ствол повинен бути завжди спрямований у бік мішеней. Це ж стосується і випадку, коли наводите пістолет на мішень від грудей.

Усі описані вище помилки збільшують час і погіршують якість стрільби.

Порада.

Під час відпрацювання хвату і стійки рекомендується більше тренуватися «вхолосту», ніж стріляти. Особливо важливими є тренування перед дзеркалом.

ПРИЦІЛЮВАННЯ

Визначення домінуючого ока.

Перед тим, як приступити до стрільб, необхідно визначити, яке око є домінуючим (прицільним). Для цього потрібно з'єднати вказівні і великі пальці обох рук в невелике кільце. Витягнути руки перед собою і подивитися через це кільце двома очима на який-небудь віддалений предмет. Потім, не відриваючи погляду від цього предмета, по-черзі прикрити праве та ліве око. Око, перед яким збережеться зображення віддаленого предмета, буде домінуючим, а інше – «слабким» (мал. 18).

Мал. 18. Визначення домінуючого ока

Прицілювання двома очима.

Прицілюватися завжди потрібно двома очима, якщо не заважають особливості зору. Встановлено, що, якщо примружувати одне око, гострота зору другого ока спадає на 15–20%. Очі працюють в парі. Закрите око створює зайву напругу у відкритому.

При швидкісній стрільбі на коротких дистанціях прицілювання одним оком є особливо небажаним. У такому положенні поле зору звужується наполовину, збільшується час переведення зброї з мішені на мішень і погіршується контроль потенційних мішеней.

Мал. 19. Наліпка затемнюючого скотчу на скло окуляр.

Щоб спочатку «слабке» око не заважало, потрібно наклеювати на скло окуляр перед зіницею «слабкого» ока в секторі бачення ним прицільних приспосіблень зброї полосу затемнюючого скотчу (мал. 19). Це дасть змогу прицілюватися без примруження «слабкого» ока. Через деякий час почне розвиватись необхідний навик, і скотч можна буде відклеїти. Ви прицілюватиметеся з обома відкритими очима, і це відбуватиметься природно, без напруження.

ВАРІАНТИ ПРИЦІЛЮВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕХАНІЧНИХ ПРИЦІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ

Під час прицілювання в швидкісній стрільбі інструктори ICIPS рекомендують дотримуватися таких трьох варіантів.

Перший варіант.

Мішень знаходиться на відстані 10 м і більше або є «важкою» (наприклад, сталева тарілка або віддалена рухома мішень). Також це може бути сектор мішені, яка перекрита штрафною мішенню («заручником») або декораціями (елементами будівлі, укриттям).

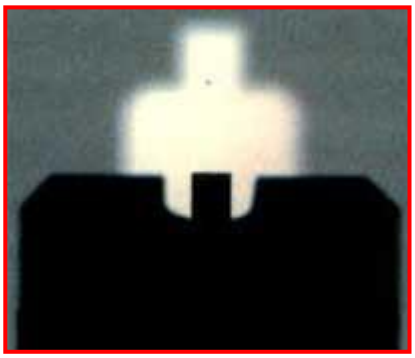

Мал .20. Перший варіант прицілювання

У цьому разі зір фокусується на мушці, цілик поєднується з мушкою і контролюється – мішень виглядає розпливчастою (мал. 20). Спусковий гачок натискається більш уважно і плавно.

За такого способу прицілювання необхідно постійно зосереджуватися на прицільних пристроях. Після певної кількості пострілів стрілець бачитиме розташування мушки й цілика на мішені в момент пострілу і знати, куди влучила куля. Після деякої практики стрілець розпочинає бачити підскок мушки під час пострілу. За правильного хвату зброї і утримання мушка буде підійматися вгору або вгору і вправо, а потім повертатися в своє початкове положення на мішені. Не зважайте на те, як смикається пістолет у момент віддачі і наскільки високо піднімається ствол. Головне, щоб прицільні пристрої поверталися після пострілу в початкове положення. Це досягається правильним відпрацюванням спуску і стрільби без надмірного напруження.

Для успішного відпрацювання пострілів під час використання першого варіанта прицілювання необхідно візуально контролювати прицільні пристрої і зосередитися на відчутті контакту пальця зі спусковим гачком. Під час виконання всієї вправи треба намагатися не втрачати цього відчуття. Це дасть змогу зняти напругу і позбавитися від переживань, що надважливо для успішного виконання пострілу.

Другий варіант.

Мішень відкрита і знаходиться на відстані 7–10 м від стрільця. В цьому разі стрілець дивиться на мішень через прицільні пристрої та фокусує погляд на мішені. Мушка з ціликом суміщені, виглядають розпливчато і знаходяться на центрі мішені (мал. 21). Спусковий гачок натискається рівномірно і впевнено. Фокусування погляду на мішені дає змогу контролювати всю обстановку мішеней загалом, тому збільшується швидкість влучення у всі групи мішеней.

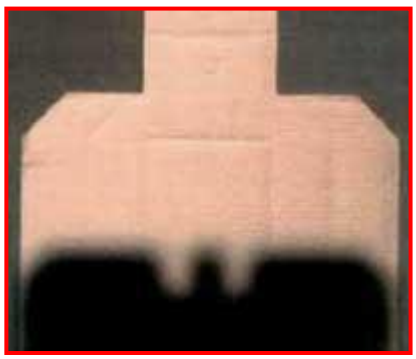

Мал. 21. Другий варіант прицілювання

Із досвідом стрілець може помічати влучення на мішені під час стрільби. Але не потрібно на цьому концентруватися. Це заважає самому процесу стрільби (за винятком «безприцільної»).

Третій варіант.

Мішені розташовані на відстані 5–7 м або ближче. В цьому разі стрілець фокусує зір на мішені, контролюючи периферійним зором сусідні мішені. Мушку, яка виглядає розпливчастою (мал. 22), стрілець наводить у район центру мішені й робить постріл.

Цей варіант прицілювання зумовлює надшвидкісну стрільбу по мішенях із швидким перенесенням наведення зброї.

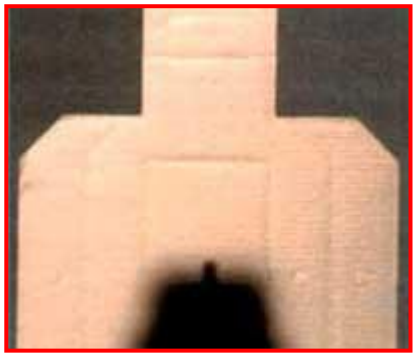

Мал. 22. Третій варіант прицілювання

За такого варіанта прицілювання мушка має бути присутня в прорізі цілика, але чітко центрувати мушку в цілику не обов'язково.

На такій дистанції стрілець зазвичай сильно напружується. Дуже важливо навчитися стріляти без надмірного напруження.

Описані вище методи прицілювання є відповідними для стрільців середнього рівня підготовки і вище. Стрільцю-початківцю спершу необхідно фокусувати зір на мушці на будь-якій відстані до мішеней, щоб звикнути до виду і положення прицільних пристроїв щодо мішеней. Після того, як стрілець відстріляв достатню кількість патронів і досконало відпрацював елементи стрільби «вхолосту», можна переходити до техніки прицілювання, описаної вище. Робота зору під час прицілювання є індивідуальною для кожного стрільця. Наприклад, досвідчені стрільці використовують другий варіант прицілювання, вражаючи мішені на відстані до 20 м.

Деякі технічні зміни в конструкції механічних прицільних пристроїв підвищують ефективність стрільби. Наприклад, використання тонкого стержня із світловолокна, вставленого в отвір у верхній частині мушки, дає змогу збільшувати відстані до мішеней під час використання 2 і 3 варіантів прицілювання. Це, відповідно, збільшує швидкість стрільби. Стержень із світловолокна дає яскраву червону (зелену) крапку на мушці, яку набагато легше контролювати несфокусованим зором і швидше позиціонувати на мішені. Червона (зелена) крапка на мушці дає перевагу під час стрільби при яскравому (сонячному) освітленні та її краще видно в сутінках, коли контури мушки розпливаються.

СПУСК КУРКА

В Україні і за кордоном видано багато книг зі спортивної та бойової стрільби, де докладно описано, як правильно прицілюватися і робити постріл. Правильне виконання пострілу – це основа всієї стрільби. «Рівної» мушки і плавного спуску ще ніхто не відміняв. Ми, однак, маємо виокремити декілька основних речей.

У практичній стрільбі є аспекти щодо прицілювання і проведення пострілу, на яких необхідно зосередитися під час тренувань, щоб підвищити свою майстерність. На заняттях мішені розташовані на різних дистанціях від стрільця. А результат стрільця залежить від часу, протягом якого він вражає мішені.

Незважаючи на те, що досвідчені стрільці стріляють дуже швидко, питання акуратності стрільби є актуальним. Стріляти акуратно – не означає стріляти повільно. Якщо розглянути співвідношення точності і швидкості, то точність становить близько 80% уваги, а швидкість – 20%. Швидкість зумовлюється точністю. Стрілець у практичній стрільбі повинен стріляти настільки швидко, наскільки він в змозі влучати при цьому в ціль. Але, якщо стрілець під час виконання швидкісної стрільби не влучає в ціль із першого пострілу, він змушений виконати повторний постріл – це втрата часу, а відтак погіршення результату. Стрільцю краще витратити трохи більше часу на прицілювання і точно вразити ціль, ніж поспішити і схибити.

Треба завжди пам'ятати, що промах – це втрата часу, втрата боєприпасу, набуття шкідливого навику, але найгірше – противника не знешкоджено і він виконає свій постріл.

Здійснення пострілу. Спуск курка.

Без акуратності не буде точного пострілу, а отже, не буде і результату. Щоб зробити точний постріл, необхідно послідовно здійснити такі дії:

1) наводячи зброю на мішень натиснути вільний хід спускового гачка, поєднуючи мушку і цілик в районі прицілювання;

2) намагаючись утримувати мушку рівно в цілику, плавно дотиснути спусковий гачок.

Не має значення скільки часу витрачається на постріл – 5 с чи 0,5 с – цей порядок дій повинен бути дотриманий. Тільки тоді можна бути впевненим у тому, що у ціль буде влучено.

Коли досвідчений стрілець вражає мішені, час між його пострілами сягає 0,12–0,19 с. Стріляючи навіть із такою швидкістю, стрілець плавно і методично виконує натискання на спусковий гачок. Тільки він робить це набагато швидше, і впевнено вражає ціль.

Пам'ятайте: швидкість стрільця – це зовсім не здатність швидко натискати на спусковий гачок. Це вміння стрільця вражати максимальну кількість мішеней за мінімальний час. Навіть найшвидший постріл нічого не вартий, якщо куля пролетить повз ціль.

Мал. 23. Напрямок зусилля пальця повинен проходити уздовж вертикальної площини каналу ствола пістолета

У разі натискання на спусковий гачок зусилля пальця повинно відбуватись паралельно осі каналу ствола пістолета (мал. 23).

Неправильний напрямок зусилля вказівного пальця при обробці спуску призведе до кутового відхилення ствола і до неточного пострілу.

Щоб проконтролювати напрямки прикладання зусилля пальця на спусковий гачок, потрібно взяти протирку або паличку (олівець), покласти на верхню частину напівзігнутої (як при утриманні зброї) кисті, впершись одним кінцем в останню фалангу вказівного пальця – в те місце, яке торкається спускового гачка (мал. 24). Протирка (паличка), якщо дивитися зверху, повинна збігатися з віссю каналу ствола уявного пістолета.

Згинаючи вказівний палець, імітується натискання на спусковий гачок. Порухайте протиркою (паличкою), згинаючи палець, декілька разів і запам’ятайте напрямок зусилля. Протирка (паличка) повинна рухатися уздовж своєї осі, не змінюючи напрямку. Далі можна переходити до тренування «вхолосту» або з патронами.

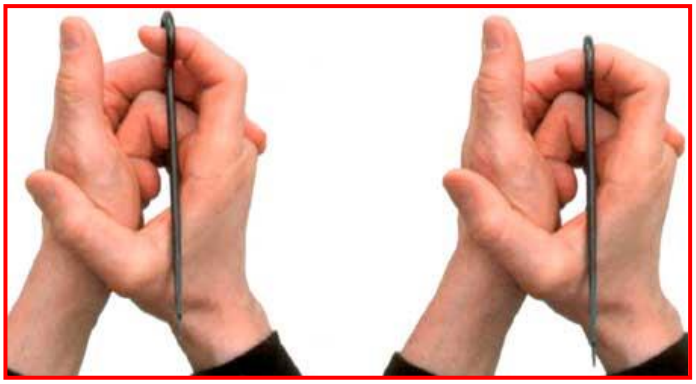

Мал. 24. Тренування з протиркою.

ПОМИЛКИ ПІД ЧАС СТРІЛЬБИ І МЕТОДИКА ТРЕНУВАНЬ

Характерні помилки під час пострілу та їх усунення.

Розпочинаючи займатися стрільбою з вогнепальної зброї, стрілець стикається з характерними стрілецькими проблемами під час ураження мішеней. Здавалося б, все робиться правильно, але чомусь кулі потрапляють не туди, куди цілиться стрілець. Не розуміючи причин, деколи роблять припущення, що у стрільця є непереборні дефекти («винуватий зір», «у кожної людини свої анатомічні особливості» тощо). Насправді стрілецькі проблеми – це результат характерних стрілецьких помилок, які можливо виправити, бажано на якнайранішому етапі. У практичній стрільбі до загальновідомих стрілецьких помилок додаються нові. Це пов'язано зі складністю і різноманітністю умов стрільби, з великим калібром зброї, що використовується, і швидкістю стрільби.

Нижче подані характерні стрілецькі проблеми в практичній стрільбі, що зумовлюють відповідні стрілецькі помилки і способи їх усунення. Робота над помилками розпочинається після правильної пристрілки зброї. Слід мати на увазі, що часто стрілецька проблема є результатом не однієї, а декількох стрілецьких помилок.

Проблема 1. Тремор пістолета.

Іноді пістолет у руках стрільця-початківця починає трястися (тремтіти). Стрілець пітніє від напруження і намагається згадати, що він робив не так. В голову «лізуть» погані думки типу: «це у мене на все життя», «я ніколи не зможу потрапити в мішень за такого тремору», тощо.

Причина.

Причини тремору можуть бути такими: перенапруження м'язів рук, побутові чи спортивні надмірності напередодні, землетрус.

Усунення проблеми.

Якщо Ви переконалися, що землетрусу немає, то у Вас залишилося дві причини тремору, які можна усунути. Тремор найчастіше буває у стрільців-початківців від перенапруження м'язів рук. Потрібно «викинути» з голови думки про безвихідь та свої можливі фізичні дефекти. За регулярного тренування тремор швидко зникне. Для початку треба спробувати злегка розслабити або напружити м'язи, що беруть участь у триманні пістолета. В якийсь момент при зміні зусилля хвату пістолет перестане трястися. Запам'ятайте цей стан. Намагайтеся завжди його підтримувати. Як тільки відчуєте надмірну перевтому в м'язах під час тренування, зробіть паузу, відпочиньте.

Проблема 2. Пробоїни розташовані нерівномірно в нижній частині мішені та нижче неї.

Помилка.

Очікування пострілу і, як наслідок, передчасна реакція стрільця на нього – найпоширеніша помилка серед стрільців. Часто до цієї помилки додається моргання в момент пострілу. Відбувається це через те, що стрілець, натискаючи на спусковий гачок, сильно напружується, чекаючи звуку пострілу і віддачі. Через це виникає передчасна реакція м'язів тіла на постріл і пістолет ще до пострілу відхиляється від напрямку на ціль (найчастіше «клює» вниз). Куля потрапляє в нижню частину мішені або навіть в землю.

Для демонстрації «клювання» пістолета необхідно зарядити в магазин пістолета декілька навчальних патронів поміж бойовими. Після зриву курка при навчальному патроні в патроннику стрілець, очікуючи постріл, проявить реакцію на нього і качне пістолет, найчастіше вниз.

Усунення помилки.

Це найдокучливіша помилка. Впоравшись із нею на тренуванні, стрілець може зіткнутися з цією помилкою на практиці, де рівень напруження набагато вищий. Для усунення цієї помилки необхідно навчитися знімати зайве психологічне та фізичне (м'язове) напруження. Також необхідно використовувати при стрільбі якісні навушники і спершу використовувати «беруші» і навушники разом, тим самим послаблюючи дратуючий вплив на стрільця звуку пострілу. Зазвичай після цього стрілець перестає бояться пострілу і моргати. Стрільцю треба переконати самого себе в тому, що для тримання пістолета під час пострілу не потрібно значних зусиль. Пістолет треба **просто щільно утримувати.** Пістолету не потрібно допомагати стріляти – затискати міцніше або протистояти віддачі зусиллям м'язів рук. Пістолет сам зробить свою роботу і повернеться в початкове положення. Треба дати пістолету певну «свободу». При роботі над цією помилкою стрільбу патронами слід чергувати зі стрільбою «вхолосту». Під час стрільби «вхолосту» треба намагатися, щоб мушка залишалась «рівною» під час та після зриву курка. Слід запам'ятати роботу м'язів під час «холостої» стрільби і перенести цей стан на стрільбу з патронами. Повторювати «холосте» тренування необхідно доти, доки не закріпиться навичка правильної роботи. В подальшому, таке тренування корисно використовувати для розминки.

Проблема 3. Відсутність купчастості. Пробоїни розосереджені по всій мішені, значна частина – зліва внизу (для правши).

Помилка.

«Підловлювання десятки» – поширена помилка стрільців-початківців у всіх видах стрільби. Під час прицілювання мушка коливається і ніяк не хоче зупинитися в «ідеальній» точці прицілювання. Стрілець починає «ловити десятку» і в момент проходження мушки через «ідеальну» точку прицілювання швидко натискає на спусковий гачок, як наслідок – відрив або взагалі промах.

Усунення помилки.

Треба пам'ятати, що, навіть якщо мушка не буде знаходитися чітко в «ідеальній» точці прицілювання, то за плавної обробки спуску результат пострілу все одно буде хорошим. Щоб не «смикати» спусковий гачок, потрібно при стрільбі звернути свою увагу на відчуття контакту останньої фаланги пальця і спускового гачка. Під час коливань правильної «картинки» мушки з ціликом в районі (а не точці) прицілювання продовжуйте плавно виконувати спуск (натискання на спусковий гачок), не чекаючи абсолютно точного центрування прицільних пристроїв.

Проблема 4. СТВ (середня точка влучення) на мішені постійно зміщена в сторону «слабкої» руки від точки прицілювання, хоча пристрілка з упору дає СТВ по центру.

Мал. 25. Напрямок руху пістолета при помилці.

Помилка. Під час пострілу вказівний палець «сильної» руки тисне на спусковий гачок всередину, загинаючи кисть і ствол пістолета в «слабку» сторону (мал. 25).

Усунення помилки. Стрілець повинен простежити за напрямком зусилля натискання вказівного пальця «сильної» руки і, за необхідності, змінити цей напрямок на правильний. При натисканні на спусковий гачок необхідно прикладати зусилля, паралельно до осі каналу ствола. Проконтролювати напрямок зусилля натискання вказівного пальця можна за допомогою протирки або палички (олівця), як було описано вище.

Помилка. При подвійному хваті «слабка» рука недостатньо міцно затискає рукоятку пістолета.

Усунення помилки. При подвійному хваті на «слабку» руку має припадати близько 60% зусиль тримання пістолета, на «сильну» – близько 40%. Необхідно проконтролювати зусилля щодо утримання пістолета обома руками. «Слабку» руку за необхідності закріпити (посилити хват), «сильну» – злегка розслабити. Зайве напруження в «сильній» руці часто буває причиною зсуву СТВ у «слабку» сторону. Для усунення помилки під час стрільби потрібно перевіряти стан кисті «слабкої» руки. Якщо відчули, що рука розслабилася, то закріпіть хват.

Проблема зсуву СТВ у сторону може виникнути під час стрільби на відкритому стрільбищі, коли Сонце знаходиться праворуч, ліворуч або попереду. Ця проблема також є характерною для стійки «Вівера», коли «слабка» рука «натягує» випрямлену «сильну».

ВИХОПЛЕННЯ ЗБРОЇ

Щоб зробити постріл, необхідно спочатку вихопити пістолет із кобури, взяти його зі столу, витягти зі сейфа тощо. Всі ці дії позначимо одним словом – «вихоплення». Не витягання, не діставання (це щось повільне), а саме «вихоплення» – швидка і точна дія. У всіх цих випадках пістолет може бути як зарядженим, так і розрядженим. Тому під час тренування вихоплення зброї не слід зациклюватися на одній дії, а потрібно однаково тренувати всі способи вихоплення. На практиці можуть траплятися найрізноманітніші ситуації.

Розглянемо вихоплення пістолета з кобури відкритого типу поетапно:

1. Стрілець стоїть обличчям до мішеней, без зайвого напруження, руки опущені. Очі сфокусовані на мішені. Пістолет в кобурі, запобіжник включений. Патрон у патроннику (мал. 26).

Мал. 26. Позиція очікування.

2. Після сигналу руки одночасно розпочинають рух до пістолета (мал. 27).

Мал. 27. Після сигналу руки одночасно розпочинають рух до пістолета.

Зімкненням між великим і вказівним пальцем «сильної» кисті а також іншими трьома її пальцями захоплюємо рукоятку пістолета, вказівний палець прямий, великий палець, якщо дозволяє кобура, накладаємо на запобіжник.

Ліва рука продовжує рухатися у ділянку навпроти сонячного сплетіння.

3. Пістолет витягується з кобури вгору, спрямовується стволом у сторону мішені, знімається запобіжник з положення «запобігання» великим пальцем правої руки. Руки зустрічаються в ділянці навпроти сонячного сплетіння. «Сильна» рука охоплює рукоятку, лікті трохи розведені в сторони (мал. 28).

а) *б)*

Мал. 28. Пістолет витягується з кобури вгору:
а) зустріч рук у ділянці навпроти грудей; б) досилання патрона в патронник

4. Пістолет, за траєкторією подібною до букви «Г», піднімається на лінію «око–мішень» і висувається вперед (так наче вкручується в ціль) з одночасним вибором вільного ходу спускового гачка. У момент зупинки зброї та суміщення цілика, мушки і мішені відбувається завершення плавного натискання вказівного пальця на спусковий гачок і якісний постріл (мал. 29).

а) *б)*

Мал. 29. Зброя на лінії «око–мішень»: а) вигляд спереду; б) вигляд збоку.

Під час вихоплення стежте, щоб плечі не піднімалися, тіло не нахилялося, голова була прямою. Працюють лише руки. Чим менше рухів, тим швидшим буде постріл. Пам'ятайте, голова нерухома, пістолет виводиться на лінію «око–мішень», не потрібно шукати оком мушку. Вихоплення має бути енергійним, але без різких рухів. Зверніть увагу на те, щоб охоплення рукоятки пістолета «сильною» рукою було щільним і впевненим. Можна перед вихопленням натиснути на рукоятку пістолета донизу так, щоб рука охопила рукоятку пістолета під саму «гребінку» (тобто вкласти руку під сам затвор). У іншому разі доведеться поправляти пістолет, а це втрата часу. При положенні пістолета, коли немає патрона в патроннику, починати досилати патрон у патронник потрібно якомога раніше, як правило, навпроти грудей в районі сонячного сплетіння. Закривати вікно затвора (біля викидача) кистю «слабкої» руки заборонено.

Вихоплення пістолета найкраще тренувати «вхолосту» перед дзеркалом. Використовуйте різноманітні стартові позиції та умови, наприклад, стрілець стоїть по-різному до мішеней, пістолет у кобурі або в ящику стола, патрон у патроннику або ні, руки вільні або ні, стрілець сидить, тощо. Цілком достатньо 15–20 хвилин у день, щоб через декілька тижнів впевнено виконувати вихоплення і відчувати пістолет як продовження своєї руки.

Вихоплення зброї при різноманітних стартових позиціях і положеннях зброї. Характерні помилки. Методика тренування вихоплення і першого пострілу.

На практиці можуть траплятися найнесподіваніші і незручні розташування стрільця і пістолета. Стрілець може стояти, сидіти або лежати, утримувати в руках всілякі предмети на різних рівнях. Як реквізит можуть використовуватися телефони, книги, відра, посуд, спортивний інвентар, комп'ютерна клавіатура і багато іншого. Стрілець може перебувати в кабіні машини, сидіти за комп'ютером, лежати в кімнаті відпочинку тощо.

Пістолет може перебувати в тумбочці або в шухляді, може лежати в сейфі, а магазини – в ящику стола. Всі ці варіанти потрібно розглядати на тренуваннях, щоб реальна стартова позиція не стала для Вас неприємним сюрпризом. Для співробітників силових структур такі тренування важливі у разі виникнення позаштатних ситуацій, коли потрібно застосовувати зброю.

Стартові позиції в положенні сидячи.

Стрілець сидить. Пістолет знаходиться в кобурі або в іншому місці. При стартовій позиції сидячи, якщо дозволяють умови вправи, можна встати і вразити мішені в звичайній стійці (мал. 30). У разі, коли після стартового сигналу необхідно переміщатися далі, помістіть ступні у зручне для ривка положення.

На тренуваннях приділяйте час для відпрацювання стрільби сидячи. У цій позиції можна перемістити центр ваги трохи вперед. Це дасть змогу краще контролювати зброю.

Мал. 30. Порядок стрільби сидячи.

Стартові позиції за різного положення пістолета.

Пістолет знаходиться на рівній поверхні стола або в іншому місці. Якщо пістолет заряджений і лежить на рівній поверхні, то краще піднімати його двома руками, як продемонстровано на мал. 31. Це швидше і безпечніше.

Мал. 31. Порядок підняття пістолета з рівної поверхні

Мал. 32. Виведення пістолетна на лінію «око–мішень»

Якщо є змога, то краще піднімати пістолет двома руками (мал. 32).

Якщо пістолет розряджений, лежить на столі, магазини поруч, то пістолет і магазин піднімаються одночасно на рівень грудей, забезпечується хват. Магазин вставляється в пістолет, і патрон досилається в патронник (мал. 33, 34). Далі негайно слідує натискання на спусковий гачок при наведенні на ціль і постріл.

Мал. 33. Порядок підняття розрядженого пістолета з рівної поверхні.

Мал. 34. Досилання патрона в патронник і виведення пістолета на лінію «око–мішень».

Коли стрілець вставляє магазин, погляд може бути спрямований на магазинне вікно.

У разі, коли заряджений пістолет знаходиться в ящику стола або в ящику з відкидною кришкою, буде швидше, якщо відкрити ящик «слабкою» рукою і вихопити пістолет «сильною» рукою. Якщо пістолет розряджений і лежить разом із магазинами в ящику, то досвідчені стрільці відкривають скриньку «сильною» рукою й одночасно піднімають магазин і пістолет.

Якщо пістолет і магазини знаходяться в різних місцях, то, очевидно, завдання стрільця – якомога швидше з’єднати пістолет і магазин і приступити до стрільби.

Зміна довгого ствола на короткий.

Зміна автомата на пістолет проводиться у разі закінчення патронів або при затримці в стрільбі з автомата (мал. 35). Після ураження мішені пістолетом автомат оглядається, проводиться заміна магазину; затримка негайно усувається (якщо можливо самостійно усунути), і продовжується виконання завдання.

а) *б)* *в)*

Мал. 35. Порядок зміни автомата на пістолет: а) утримання автомата; б) зміна довгого ствола на короткий; в) утримання пістолета

Характерні помилки і методи їх усунення.

Помилка 1. Відставання «слабкої» руки на початку вихоплення. Це помилка, яку сам стрілець часто не помічає. Але ця помилка може стати поганою навичкою. Вона буде постійно збільшувати час виконання пострілу після вихоплення, погіршуючи результат (мал. 36). Відставання «слабкої» руки легко можна помітити, тренуючись «вхолосту» перед дзеркалом. Щоб виправити цю помилку, треба зробити просту вправу. Як тільки виявили, що «слабка» рука не починає рухатись одночасно з «сильною» по стартовому сигналу, зупиніть тренування. Помістіть пістолет у кобуру. Зробіть одночасні рухи обома руками з стартової позиції до другого етапу вихоплення мінімум 10 разів.

Мал. 36. Відставання слабкої руки на початку вихоплення.

Наприклад, стартове положення – обличчям до мішеней, руки вздовж тулуба. Пістолет у кобурі. Починають рухатись обидві руки одночасно. «слабка» рука зупиняється в районі навпроти сонячного сплетіння на відстані 1–2 см від корпусу. «Сильна» рука лягає на рукоятку пістолета. Обидві руки повинні досягати вказаних положень одночасно (мал. 37). Потім руки опускаються. Рух повторюється. Так і продовжуйте. Проробивши такий рух мінімум 10 разів, продовжуйте тренування.

Мал. 37. Правильне вихоплення зброї

Як тільки Ви помітите, що перша помилка повторилася, зупиніть тренування, виконайте цю «відновлюючу» вправу і продовжуйте далі.

Якщо не позбутися цієї помилки, то Ви втрачатимете від 0,1 до 0,3 с.

Помилка 2. Рух пістолета по верхній дузі (зазначалося у попередніх розділах).

Помилка 3. Рух пістолета по нижній дузі (зазначалося у попередніх розділах).

Помилка 4. Зустріч пістолета «слабкою» рукою відбувається із запізненням. «Сильна» рука з пістолетом вже піднята на рівень лінії прицілювання, а «слабка» рука тільки в цій зоні наздоганяє «сильну» і починає охоплювати рукоятку. Ця помилка часто буває результатом першої помилки. Особливо сильно це порушення шкодить у разі вихоплювання пістолета з досиланням патрона в патронник. Позбавтеся від першої помилки. Під час вихоплення спостерігайте периферійним зором за обома руками. Починайте

зустрічати рукоятку «слабкою» рукою якомога раніше, ще у районі навпроти сонячного сплетіння. Для цього потрібно зменшити швидкість вихоплення і робити вправу плавно і розмірено. При досиланні патрона в патронник «слабка» рука повинна зустріти затвор в ділянці навпроти сонячного сплетіння. Пістолет не повинен зупиняти свого руху в момент досилання патрона в патронник.

Помилка 5. Реакція стрільця на очікуваний постріл. У момент пострілу стрілець додатково напружує м'язи і тисне на пістолет, нахиляючи ствол донизу.

Під час проведення першого пострілу з вихоплюванням пістолета можуть повторюватись всі помилки, зазначені в попередніх розділах. Будьте уважними. Помилки при вихоплюванні закріплюються дуже швидко і стають поганими навичками.

Поради.

Виконуючи вправу «вхолосту», не легковажте, відпрацьовуючи постріл. Ретельно обробляйте спуск, поєднавши прицільні пристрої. Уявіть, що Ви стріляєте насправді, по-бойовому.

Вихоплення пістолета найкраще відпрацьовувати «вхолосту» перед дзеркалом. У дзеркалі видно всі помилки, які можна відразу виправити. Вихоплення з досиланням патрона в патронник також зручніше тренувати «вхолосту» (і без магазину), ніж із патронами, оскільки під час стрільби з патронами доведеться розряджати пістолет після кожного пострілу.

Під час виконання вправ по вихоплюванню пістолета (швидкісному) з кобури погляд повинен бути сфокусований на мішені. Стежити за роботою рук можна тільки на початку вивчення вправи. Після достатньої кількості повторень руки самі будуть автоматично проробляти всі дії. Це можна порівняти з водінням автомобіля. Досвідчений водій не дивлячись і не розмірковуючи рухає важелем перемикання передач. Не розділяйте дії при виконанні вихоплювання. Весь процес повинен йти плавно, без ривків. Відпрацьовуйте всі вправи спочатку дуже повільно, без патронів. Потім швидше. І тільки тоді, коли будуть впевнено виходити всі рухи, приступайте до роботи з патронами. Згадайте, як поставлений тренувальний процес у східних єдиноборствах. Спочатку повільна і ретельна імітація блоків і ударів. Згодом робота з тренажерами і боксерськими мішками. І лише після досягнення необхідного результату – робота в спарингу.

Знімайте свої тренування на відеокамеру. Визначайте власні помилки і обов'язково їх виправляйте.

Підходьте до виконання тренувальних вправ творчо. Використовуйте різноманітні стартові позиції. Тренуйте перший постріл, коли заряджений або розряджений пістолет лежить на столі. Міняйте відстань до мішеней. Використовуйте різні мішені.

СТРІЛЬБА В УМОВАХ «БЛИЖНЬОГО КОНТАКТУ»

Начебто зрозуміло, що ближній бій – це бій на короткій дистанції. Але яка вона ця дистанція? Як можна її визначити? Спершу, хотілося б зрозуміти, що таке ближній бій із точки зору психофізіології людини. Адже саме на можливості людини опираються під час підготовки стрільців. Очевидно, що людина до 90% інформації отримує за допомогою зору. Відстань до об'єкта визначається візуально.

Акомодація – це властивість кришталика міняти свою кривизну для фокусування на об'єкт і отримання чіткого зображення.

Здатність визначати відстань до цілі тісно пов'язана з вестибулярним апаратом і координацією в просторі. Існує думка, що гарантоване влучення в ціль є можливим на дистанції не більше, ніж 7 метрів. Хоча, звичайно, це залежить від багатьох факторів (підготовленості стрільця, умов стрільби та характеру цілі).

Необхідно звернути увагу на те, що в практичній стрільбі на дистанціях менше 7 метрів рекомендується фокусувати погляд не на прицільних пристроях, а на мішені - мушку і цілик бачити нечітко, оскільки на таких дистанціях перевага прицільної стрільби неочевидна.

Слід також згадати, що дистанції виконують роль і у спілкуванні людини і мають соціальне значення. Психологи стверджують, що максимальна зона особистого спілкування фактично ніколи не перевищує 5 метрів. Це зумовлено інстинктами самозбереження людини: все, що потрапляє в межі радіусом близько 6 метрів від людини привертає увагу. А увага – це те, що пов'язує людину із середовищем і, що дуже важливо, увага – це фундамент, на якому виникає будь-яка емоція.

Взаємопов'язаність емоцій і рухів є незаперечною. У цьому контексті недоречно говорити про рухові реакції та емоційні реакції окремо, але лише як про емоційно-рухові реакції. Зв'язок емоції та руху з раннього дитинства проявляється упродовж усього життя. Це виявляється, не лише тоді коли хтось з розлюченням штовхає двері, це щодня в жестикуляціях, у розмові. Емоція в людському житті присутня завжди і чим сильнішою вона є, тим виразніша рухова реакція.

Найкращим прикладом зв'язку емоції та руху є бій.

Емоція в стресовій ситуації настільки сильна, що впливає і на хімічний склад крові, а отже і на фізичні відчуття. У кров надходить *адреналін (страх)*, який підвищує тонус м'язів і, до речі, дуже утруднює прицільну точну стрільбу; *норадреналін (агресія)*, який підвищує тонус м'язів, притуплює біль; *ендорфін (лють, ейфорія)*, який стимулює роботу мозку і притуплює больові відчуття.

Емоція впливає і на зір. Відомо, що під час бою проявляється тунельний зір, коли стрілець практично не може використати периферійний зір і не бачить повної картини бою.

Як бачимо, вплив сильних емоцій у бойовій обстановці на рух допомагає швидше пересуватися, менше відчувати біль, швидше реагувати на те, що відбувається, але утруднює такі дії, як бачення повної картини бою, утримання рівної мушки в прорізі цілика і плавний натиск на спусковий гачок. Словом, сильне емоційне переживання допомагає здійснювати рухи великої моторики і

утруднює (чи робить неможливими) дрібну моторику. Причому, при скороченні дистанції між супротивниками, сила емоції зростатиме.

Що таке велика і дрібна моторики?

Упродовж першого року життя дитина досягає великих успіхів у розвитку рухів і формуванні психічних процесів та якостей вже у 3–4 місяці. Починають розвиватися хапальні рухи і удари. Разом із формуванням хапальних рухів виникають і розвиваються прості маніпуляції з предметами: кидання, трясіння.

Це усе велика моторика. Але саме такі рухи, як хапання, кидок і удар, – це і є актив будь-якого виду рукопашного бою.

Саме рукопашний бій відображає якнайповніше те, як поводиться і відчуває людина в стресовій ситуації загрози життю. Проте насправді в стрілецькій підготовці наголос робиться на напрацюванні дрібної моторики, яка у бою на ближній дистанції працює погано.

Дрібна моторика – це складніші маніпуляції з предметами. Наприклад, письмо, малювання, гра на музичному інструменті, затягування нитки в голку або утримання рівної мушки в прицілі і плавний натиск на спусковий гачок. Вирішення – нескінченні тренування, щоб дрібну моторику перетворити на інстинктивний рух. Однак навіть напрацьована тисячами повторень рухова навичка може не спрацювати в тому емоційному стані, який виникає у ближньому бою.

По-перше, на тренуванні увага стрільця була спрямована на правильність виконання руху. А у бою вона буде прикована до противника. І емоційний стан цієї уваги буде настільки сильним, що контроль власних дій знаходитиметься поза свідомістю людини.

По-друге, емоційний стан на стрілецькому тренуванні практично ніколи навіть не наближається до емоцій, випробовуваних у реальному бою. У стресовій ситуації стрілець буде не вихоплювати, а хапатися за пістолет і рвати його з кобури (тобто використовувати велику моторику).

Під час тренінгів реальних нападів можна побачити дуже «сумну картину»: в умовах ближнього бою багато стрільців узагалі забували про те, що у них є зброя, намагалися висмикнути замість зброї телефон, смикали себе за пряжку на поясі – тобто були нездатні скористатися зброєю.

Фактом є й те, що здатність швидко вражати цілі на великій відстані в жодному разі не є достатньою умовою для того, що у ближньому бою стрілець також успішно вражав цілі на меншій дистанції. Це зумовлено тим, що в психічному аспекті ближній бій набагато складніший, ніж бій, де противники знаходяться на великій відстані один від одного.

Суть розуміння взаємозв’язку між дрібною і великою моторикою в тому, що на навичках великої моторики можна вдосконалити навички тонкої. Іншими словами, навчившись неприцільній стрільбі, умінню рухатися під час бою і, головне, орієнтуватися в просторі бою, легко потім удосконалити і навичку прицільної стрільби. І треба обов’язково це робити.

Емоційна пам’ять. Це ще один феномен психіки. Іншими словами, ту дію, яка вимагає тисячі повторень у спокійній обстановці для виконання рухових навиків, можна навчити з першого разу, якщо правильно відпрацьовувати в стані сильного стресу. В цьому аспекті змагання, емоційний жорсткий тренінг дадуть кращий результат, ніж декілька звичайних тренувань.

Створення на тренуванні емоційного фону наближеного за ситуацією до реального бою є необхідним, якщо вимагається, щоб стрілець був готовим до вогневого контакту.

Узагальнивши викладене, можна стверджувати, що ближнім можна назвати бій, коли противники знаходяться на відстані не більше 7 метрів один від одного. Ближній бій за силою емоційного стресу характеризується зростаючою напругою емоційного стану. Цей стан суттєво відрізняється від зіткнень на дальній дистанції. Професійна готовність до ближнього бою – це показник загальної високої підготовки стрільця. У ближньому бою психофізіологічний потенціал людини виявляється на рівні інстинктів та миттєвих реакцій. Цей потенціал дає змогу людині діяти у екстремальних ситуаціях, використовуючи примітивну моторику, тобто реагувати інстинктивно та стріляти інтуїтивно.

На ближніх дистанціях найчастіше трапляються випадки застосування зброї працівниками Національної поліції. Навички поведінки у ближньому бою слід постійно закріпляти. Навчання повинно проходити на фоні високого емоційного стресу.

Реакція стрільця на загрозу у вигляді гальмування або збудження нервової системи не завжди виникає миттєво, а викид у кров адреналіну може викликати зміну стану тоді, коли бій уже закінчився. Внаслідок тривалості бою в разі реального нападу в деяких випадках може взагалі порушитись робота адреналіну. Тому не можна заперечувати важливість прицільної стрільби у вогневій підготовці.

Необхідно звернути увагу на те, що важливим є сам інтуїтивний вибір стрільцем способу стрільби в ситуації бою. І він повинен відштовхуватися від знання своїх можливостей.

Стійка і особливість хвату пістолета під час стрільби на різних дистанціях.

Стріляти з утриманням пістолета обома руками набагато легше, ніж однією.

«Спортивний» хват пістолета однією рукою нестійкий і не дає змоги швидко зробити повторний постріл. Стрільба однією рукою – це додаткове ускладнення для стрільця. Подвійний хват і агресивна стійка дають змогу впевнено контролювати пістолет і швидко вражати декілька цілей (мал. 38). Тому подвійний хват є ефективнішим від хвату однією рукою. Щоб переконатись в цьому можна спробувати виконати однією рукою, а згодом обома руками вправу – 6 пострілів у мішень із 7 м. А потім порівняти час і якість стрільби. Навіть спортсмен, котрий стріляє спортивні вправи однією рукою, утримуючи пістолет двома руками вразить мішень більш якісно і швидше.

Мал. 38 Стійка з утриманням пістолета подвійним хватом на середній дистанції в агресивній стійці

Під час стрільби однією рукою є два основні варіанти стійки.

Стійка для стрільби однією рукою по важких мішенях на середній і дальній дистанціях.

Для стрільби по важких мішенях на середній і дальній дистанціях необхідно стати в зручну стійку, розташувавши корпус і ноги приблизно під незначним кутом (до 45°) по відношенню до напрямку стрільби.

Мал. 39.. Нахил пістолета в сильну сторону (дзеркальне відображення)

Рука з пістолетом витягнута в сторону мішені. Пістолет утримується звичайним способом, пропонуємо такий найбільш зручний варіант утримання зброї – рука перед собою повністю витягнута в лікті.

Це слід зробити для того, щоб у момент пострілу рука і корпус працювали як амортизатори для компенсації віддачі. В такому разі корпус залишається нерухомим. При такій стійці корпус повинен бути злегка нахилений вперед. Нахил корпусу дає змогу легше компенсовувати віддачу зброї і здійснювати швидкий повторний постріл. Вільну руку зазвичай притискають до грудей або живота (поясу), щоб вона не заважала під час переміщення. Стріляючи «слабкою» рукою, іноді зручніше трохи нахилити пістолет в сторону (мал. 39). Це може бути фізіологічно зручніше для утримання пістолета. Треба відпрацьовувати навичку цілитися з нахиленим пістолетом. Цей навик може стати в нагоді і при стрільбі подвійним хватом в незручних положеннях.

Мал. 40. Стрілець утримує пістолет сильною рукою у фронтальній стійці на короткій та середній дистанціях

Стійка для стрільби однією рукою на короткій і середній дистанціях.

Для ураження відкритих мішеней на короткій і середній дистанціях однією рукою використовується фронтальна стійка (мал. 40).

Мал. 41. Стрілець утримує пістолет слабкою рукою у фронтальній стійці на короткій та середній дистанціях

Таку стійку легко прийняти, перебуваючи в звичайній фронтальній стійці з подвійним хватом. Для цього потрібно прибрати одну руку і притиснути її до корпусу. Пістолет, утримуваний іншою рукою, повинен залишатися на прицільній лінії так, як би Ви залишалися в попередній стійці.

У цьому разі корпус і лінія ніг будуть перпендикулярними до напрямку стрільби. Рука з пістолетом пряма. У такій стійці легко перекладати пістолет з однієї руки в іншу (мал. 41).

Ця стійка може бути застосована, де потрібно стріляти з-за укриття з правої сторони правою рукою і/або з лівої сторони лівою рукою . Фронтальна стійка також застосовується у разі переходу з хвату двома руками до хвату однією рукою і навпаки.

Вихоплення пістолета під час стрільби «сильною» і «слабкою» рукою. Методика тренування.

Вихоплення пістолета під час стрільби «сильною» рукою.

Якщо Ви освоїли вихоплення під час стрільби подвійним хватом, то вихоплення «сильною» рукою не становитиме значних труднощів.

Стартова позиція. Стрілець стоїть обличчям до мішеней, без зайвого напруження, руки опущені. Пістолет знаходиться в кобурі відкритого типу, патрон – в патроннику, запобіжник зброї увімкнений.

Для зручності поділимо процес вихоплення на етапи:

Стрілець перебуває обличчям до мішеней.

1. За сигналом таймера обидві руки одночасно розпочинають рух до пістолета. «Сильна» рука накладається зверху на рукоятку пістолета і щільно впирається в тильну її частину долонею між великим і вказівним пальцями. Трьома пальцями «сильної» кисті – середнім, безіменним і мізинцем – охоплюється рукоятка. Вказівний палець прямий, великий палець накладається на запобіжник, якщо це дозволяє кобура. Кисть «слабкої» руки притискається до грудей (мал. 42).

3. Впевненим рухом пістолет вихоплюється з кобури і направляється стволом до мішеней, розпочинаючи рух вгору і вперед. Великий палець вимикає запобіжник. Пістолет виноситься на лінію «очі–мішень» за траєкторією, схожою на букву «Г» (мал. 43).

4. Як тільки пістолет починає рухатись вперед, вказівний палець розпочинає натискати на спусковий гачок, вибираючи вільний його хід.

5. Під час руху пістолета в кінцевій ділянці траєкторії прицільні пристрої вирівнюються і поєднуються з районом прицілювання. Вказівний палець плавно продовжує тиснути спусковий гачок і завершує спуск курка пістолета.

Під час вихоплення корпус і голова залишаються нерухомими. Працюють тільки руки. Не забувайте піднімати на старті одночасно обидві руки.

Мал. 42. Вихоплення зброї.

Мал. 43. Виведення зброї на рівень грудей.

Вихоплення пістолета під час стрільби «слабкою» рукою.

Стартова позиція. Стрілець стоїть обличчям до мішеней, без зайвого напруження, руки опущені. Пістолет знаходиться в кобурі відкритого типу, патрон – в патроннику, запобіжник зброї увімкнений.

Для зручності розкладемо процес вихоплення на етапи:

Стрілець перебуває обличчям до мішеней.

2. За сигналом таймера обидві руки одночасно розпочинають рух до пістолета. «Сильна» рука захоплює нижню частину рукоятки пістолета трьома пальцями – великим, вказівним і середнім. Кисть «слабкої» руки тим часом сягає ділянки навпроти сонячного сплетіння.

3. Впевненим рухом пістолет виймається із кобури і направляється стволом до мішеней, розпочинаючи рух вгору і вперед (мал. 44). Великий палець «сильної» руки вимикає запобіжник (у випадку, коли прапорець запобіжника знаходиться на затворі зі сторони «слабкої» руки, його вимикає великий палець такої руки). На рівні грудей (навпроти сонячного сплетіння) кисть «слабкої» руки захоплює рукоятку, не зупиняючи руху пістолета.

4. Пістолет виноситься на лінію «очі–мішень» за траєкторією, схожою на букву «Г». «Сильна» рука притискається до грудей або живота (поясу). Як тільки пістолет починає рухатись вперед, вказівний палець розпочинає натисканням вибирати вільний хід спускового гачка.

5. Під час руху пістолета вперед в кінцевій фазі прицільні пристрої вирівнюються на фоні району прицілювання. Вказівний палець плавно завершує натискання на спусковий гачок для настання пострілу.

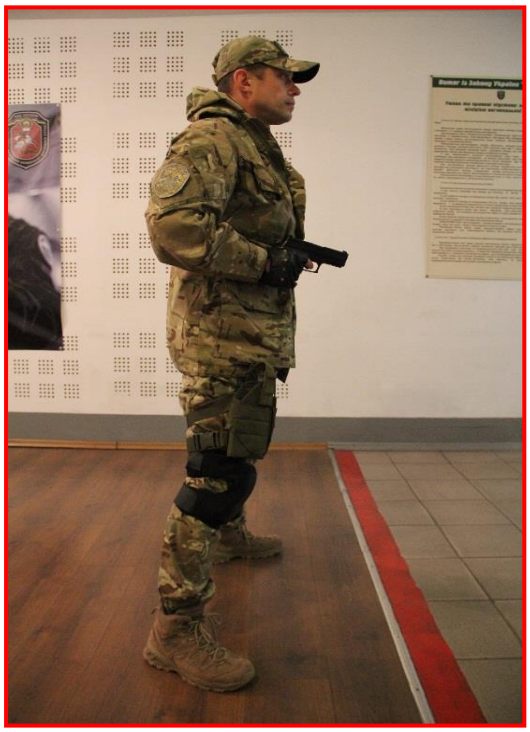

Мал. 44. Стрілець вихопив зброю і направив її стволом до мішеней.

«ПЕРЕНЕСЕННЯ ВОГНЮ» НА РІЗНИХ ДИСТАНЦІЯХ ТА У РІЗНИХ НАПРЯМКАХ

Короткі і дальні переведення зброї. Прийоми і способи.

Виконавши перший постріл і вразивши першу ціль, необхідно буде «перенести вогонь» на наступну ціль. Тому переведення зброї – це один із найважливіших елементів стрільби.

Може здатися, що переведення зброї з мішені на мішень – це дуже проста дія, яка не вимагає особливої уваги. Це велика помилка. Час переведення зброї – це той проміжок часу між двома пострілами, який потрібно зменшувати до мінімуму. Тим самим істотно зменшується загальний час серії пострілів без втрати дорогоцінного часу за швидкісної стрільби.

Щоб зробити правильне переведення зброї, необхідно виконати такі дії:

1. Після враження однієї цілі першими рухаються очі та повертається голова і погляд фокусується в районі прицілювання на наступній мішені.

2. Далі стрілець повертається корпусом, переміщаючи пістолет по прямій лінії до мішені, на якій уже сфокусований погляд.

Під час переведення зброї натисканням вибирається вільний хід спускового гачка. У момент суміщення мушки і району прицілювання – завершення натискання спускового гачка і постріл. Якщо наступна ціль знаходиться в полі зору стрільця, то спочатку рухаються очі та голова, а потім корпус з руками.

Якщо ж наступна мішень знаходиться поза полем зору, то в цьому разі спочатку повертається голова, а вже за нею корпус із автоматом (мал. 45). Під час переведення зброї кисті, передпліччя, плечі, спина рухаються одночасно. Скручування відбувається ногами. Забирати палець зі спускового гачка під час переведення немає необхідності.

Мал. 45. Переведення зброї на 180°

Для тренування швидкісного переведення зброї спочатку необхідно ретельно дотримуватися такої послідовності дій: першими рухаються очі та голова, потім корпус. Чому спочатку повинні рухатися очі та голова? Основна помилка при переведенні зброї – це «перенесення» її через мішень. Якщо стрілець

буде переміщати зброю, спостерігаючи за прицільними пристроями, то йому буде набагато складніше «загальмувати» точно в центрі мішені. Коли погляд обганяє рух зброї та фокусується на мішені, тоді ймовірність «перенесення» зброї різко зменшується.

Якби не розташування мішеней, переведення зброї завжди б здійснювалося за прямою траєкторією. Пряма – найкоротша відстань між двома точками. Спершу ці дві дії (рух очей та голови і саме переведення) будуть роздільними. Після декількох тренувань ці дії «зіллються» в один гармонійний рух, і переведення зброї буде стрімким і точним.

Часто на заняттях бувають моменти, коли доводиться переносити зброю між мішенями, що знаходяться ліворуч і праворуч від стрільця. Кут між двома лініями прицілювання в такому разі може сягати 180°. За такого дальнього переведення автомат чи пістолет повинен окреслити півколо, щоб досягти наступної мішені (мал 46).

У цьому разі підтягують зброю до себе під час її руху в центральній частині дуги. У кінцевій частині траєкторії зброя не зупиняється різко на мішені, а наводиться на неї (мал. 47). Тому у стрільця є шанс вирівняти прицільні пристрої до здійснення пострілу, не втрачаючи швидкості переведення. За такого способу переведення зброї не набирає доцентрового прискорення і тому легше контролюється. Такий спосіб переведення зброї частіше застосовується при ураженні відкритих мішеней на короткій і середній дистанціях. Також під час переведення зброї на короткі відстані можна робити переведення у формі описування еліпсу (корпус руки і голова повинні працювати як єдиний механізм, як одна система). Це дає змогу швидше проводити стабілізацію зброї в районі прицілювання.

Мал. 46. Переведення з прямими руками.

Мал. 47. Переведення зі згинанням рук.

Щоб навчитися швидко вражати мішені, треба пам’ятати: переведення зброї повинно бути енергійним і стрімким, а постріл акуратним. Розпочинаючи заняття, потрібно виконувати всі вправи чітко і розмірено. Необхідно уникати «перенесень» і промахів. Якщо Ви не бачите мушку – не стріляйте! Навіть коли ціль знаходиться близько, стрілець повинен завжди контролювати кожен свій постріл і кожне влучення.

З огляду на можливості людини, слід сказати, що стрілець може стріляти з «перенесенням вогню» настільки швидко, наскільки швидко рухаються його очі. Тому для підвищення швидкості переведення зброї та швидкості стрільби загалом тренуйте очі, використовуючи вільний час.

ОСНОВИ ПЕРЕСУВАННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ

Техніка виконання короткого і дальнього переміщення.

Під час виконання вправ практичної стрільби стрілець змушений переміщатися по майданчику, змінюючи стрілецькі позиції. Переміщатися – не означає просто переходити з одного місця на інше. Переміщатися – означає максимально швидко міняти стрілецькі позиції, щоб зекономити дорогоцінний час.

Згідно з умовами вправи, стрілець може рухатися вперед, назад, вправо, вліво. Також це можуть бути пересування під кутом до напрямку стрільби. Стрілець може самостійно обирати напрямок свого руху під час виконання вправи. Головне – не порушувати правил безпеки.

Переміщаючись зі зброєю, треба завжди тримати ствол у напрямку до мішеней і забирати палець зі спускового гачка. Стрільба з пересуваннями, за умовами практичної стрільби, забезпечує отримання навичок впевненого і безпечного поводження зі зброєю.

Мал. 48. Переміщення.

Під час переміщення важливо правильно утримувати зброю. Пістолет повинен завжди перебувати на рівні верхньої частини грудей (мал. 48).

Для чого під час переміщення потрібно тримати пістолет так високо? Можливо, простіше і зручніше тримати його на рівні поясу?

Уявіть, що перед Вами раптово виникає мішень. Якщо пістолет знаходиться на рівні поясу, то Вам, щоб зробити постріл, необхідно спочатку підняти пістолет на рівень «око–мішень». Потім прицілитися і зробити постріл.

Якщо пістолет буде на рівні верхньої частини грудей, то Вам достатньо навести пістолет на мішень, одночасно прицілюючись. Втрата часу в першому разі, порівняно з другим, становитиме близько 0,3–0,5 с. Якщо цю цифру помножити на кількість стрілецьких позиції для вправи з переміщеннями, то вийде значна втрата часу – до 1,5 с. Тому краще відразу звикати тримати пістолет завжди на верхньому рівні.

Які б Ви не робили вправи з пістолетом – заряджання, заміна магазину, усунення затримки тощо, намагайтеся завжди утримувати його перед собою в ділянці навпроти верхньої частини грудей. У цьому разі Ви одночасно контролюватимете розміщення цілей, стан зброї та положення вказівного пальця.

Дуже важливо для стрільця вміти рухатися з пістолетом максимально швидко. Стрілець повинен постійно працювати над тим, щоб зменшити час переміщення. Як визначити час переміщення? Наведемо простий приклад. Стрілець робить постріл у одній стрілецькій позиції, потім переміщається в іншу і робить наступний постріл. Час між цими двома пострілами, зареєстрований таймером, і буде часом переміщення. Зменшення цього часу

прямо пропорційне поліпшенню результату на вправі. Переміщатися потрібно енергійно і стрімко, а стріляти акуратно.

За можливості стрілець повинен максимально швидко вивчити розташування цілей та продумати всі свої переміщення:

а) продумати, скільки кроків він робитиме від однієї позиції до іншої;

б) розрахувати, з якої ноги йому зручно розпочинати рух;

в) зазначити, в якому положенні перебуватимуть стопи під час зупинки в кожній стрілецькій позиції.

У стрільця-початківця процес розрахунку свого руху при відпрацюванні вправи викликатиме труднощі і займатиме деякий час. Поступово, після певної кількості тренувань, стрілець робитиме це не замислюючись. Досвідчені стрільці «на око» визначають і «прораховують у голові» всю траєкторію свого руху і вигідне положення корпусу в кожній стрілецькій позиції. За регулярних тренувань за описаною нижче методикою швидкість переміщення постійно зростатиме.

Коротке переміщення

Переміщення від одного до трьох кроків називається коротким. За такого переміщення пістолет утримується двома руками на рівні верхньої частини грудей. Ствол має бути спрямований у бік мішеней. Вказівний палець «сильної» руки треба забрати зі спускового гачка.

Розглянемо переміщення по фронту. Напрямок руху неважливий. Це може бути рух наліво або направо від першої стрілецької позиції до другої.

Для зручності можна поділити процес короткого переміщення **на етапи**:

Мал. 49. Стрілець робить останній постріл з першої стрілецької позиції

Мал. 50. Стрілець розпочинає рух, зазначивши поглядом те місце в другій стрілецькій позиції, де стануть його стопи. Одночасно з початком руху стрілець повинен забрати вказівний палець зі спускового гачка.

Мал. 51. Стрілець стрімко переміщається на другу стрілецьку позицію. Пістолет утримується двома руками на рівні верхньої частини грудей, стволом в сторону мішеней. Палець знятий зі спускового гачка

Мал. 52. За крок до прийняття стійки стрілець розпочинає наводити зброю на ціль.

Дуже важливо агресивно і енергійно переміщатися і м'яко, без прослизання і тупцювання, зупинятися. Завданням стрільця є не просто зупинитися, а миттєво стати у зручну для стрільби стійку (мал. 49-53).

Якщо стрілець перебуває в агресивній стійці (для цього треба злегка присісти) - йому набагато легше стартувати при переміщенні. Переміщатися краще з низьким центром ваги. Тоді пересування буде більш стрімким і легше буде зупинитися. Зупинятися краще, не піднімаючи центр ваги, і вражати мішені в стійці з напівзігнутими колінами.

Мал. 53. Під час зупинки на другій стрілецькій позиції стрілець стає у зручну для стрільби стійку і вражає мішень.

<u>Дальнє переміщення</u>

Переміщення більше, ніж три кроки називається дальнім. За дальнього переміщення слід звільнити «слабку» руку від утримання пістолета. «Слабка» рука інтенсивно рухається, допомагаючи переміщатися, наче стрілець просто біжить.

«Сильна» рука з пістолетом знаходиться в ділянці верхньої частини грудей, ствол спрямований у бік мішеней. Вказівний палець «сильної» руки повинен знаходитися на спусковій скобі.

За дальнього переміщення важливо стартувати з максимальним прискоренням і вчасно розпочинати гальмування, щоб не змінювати стійку на другій стрілецькій

позиції. Якщо дистанція між двома стрілецькими позиціями доволі велика (більше 5 м), то не треба обмежувати свої рухи. Треба бігти максимально швидко, водночас не забуваючи про безпечний напрямок ствола і необхідність зупинки на наступній стрілецькій позиції (мал. 54, 55).

Мал. 54. Стрілець робить останній постріл на першій стрілецькій позиції.

Мал. 55. Під час зупинки на другій стрілецькій позиції стрілець стає у зручну для стрільби стійку і вражає мішень.

<u>Поділимо процес дальнього переміщення на різновиди.</u>

Переміщення вперед і назад.

Найпростішим є переміщення вперед у сторону мішеней. Застосовуючи вище описану техніку, можна легко розрахувати і зробити ефективне переміщення вперед.

Найскладнішим і незручним є переміщення назад. У цьому разі необхідно тримати пістолет у безпечному напрямку. Найчастіше стрілець рухається із зарядженим пістолетом. Є ризик спіткнутися і випустити зброю з рук або випадково направити пістолет у небезпечну зону.

На заняттях не завжди доводиться переміщатися чітко назад. Найчастіше бувають два види переміщення: назад вліво і назад вправо. Якщо відстань до наступної позиції 2–3 кроки, то стрілець може просто зробити ці кроки спиною до напрямку руху, утримуючи пістолет двома руками. На початку переміщення рекомендується повернути голову і подивитися в напрямку руху.

Під час дальнього переміщення назад вліво і назад вправо стрільцю необхідно розвернутися обличчям до напрямку руху і переміщатися, утримуючи пістолет у безпечному напрямку (на ціль). У такому разі способи утримання пістолета докорінно відрізняються. Тому розглянемо ці види переміщень окремо.

Дальнє переміщення назад вліво.

Під час дальнього переміщення назад вліво, стрільцю з «сильною» правою рукою набагато легше рухатися, розвернувшись корпусом вліво. В цьому разі стрілець переміщається обличчям в напрямку руху, спрямувавши «сильну» руку з пістолетом у напрямку цілі. При зупинці на наступній стрілецькій позиції стрілець розвертається і стає у зручну стійку (мал. 56).

Мал. 56. Схема дальнього переміщення назад вліво

Дальнє переміщення назад вправо

Під час дальнього переміщення назад вправо стрілець, якщо «сильною» є права рука, звільняє «слабку» руку і розвертається корпусом вправо. Пістолет залишається в «сильній» руці спрямованим у бік мішеней. Палець необхідно прибрати зі спускового гачка. Стрілець рухається обличчям вперед. При підході до другої стрілецької позиції стрілець розвертається вліво, одночасно охоплюючи пістолет «слабкою» рукою (мал. 57).

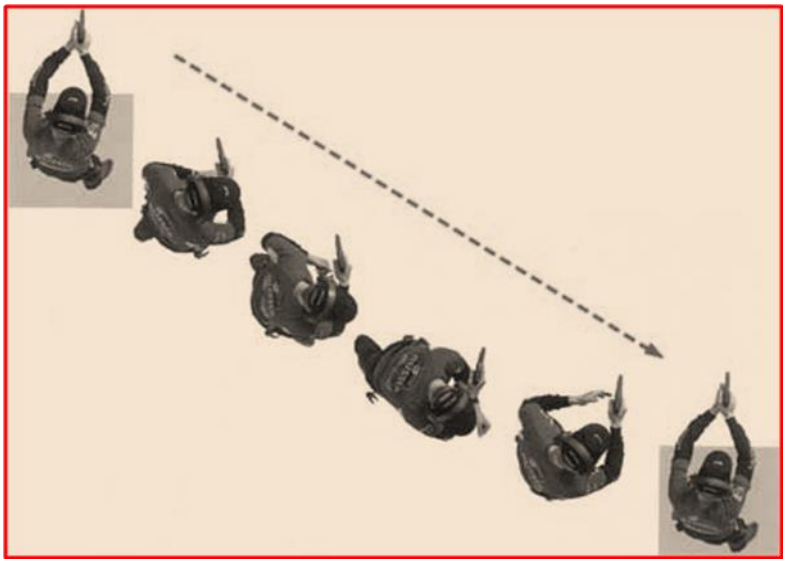

Рис. 57. Схема дальнього переміщення назад і вправо.

Поділимо процес переміщення на етапи.

У стрільців може виникнути здивування: «Навіщо нам вивчати переміщення із спрямованим назад пістолетом? Адже у разі очікуваного застосування зброї ми всеодно будемо тримати пістолет стволом вгору під час переміщення з пальцем на спусковому гачку».

По-перше, практична стрільба вимагає від стрільця суворого дотримання правила безпеки.

По-друге, стрілець повинен завжди контролювати направленість ствола зброї, незалежно від того, які дії необхідно виконати. Ця навичка закріплюється, в тому числі, наведеними вище вправами. Якщо тримати пістолет бездумно стволом вгору або вниз із пальцем на спусковому гаку, то рано чи пізно може статись випадковий постріл, який може призвести до трагічних наслідків.

Багато цих тем обговорювалося із співробітниками спецпідрозділів. Усі висловлювали єдину думку, що необхідно тримати ствол зброї направленим у бік передбачуваної цілі, забравши палець зі спускового гачка. Це значно безпечніше і надійніше, ніж поставити палець на спусковий гачок і підняти ствол вгору. До того ж, у випадку виникнення необхідності застосування зброї, п***оставити палець на спусковий гачок і виконати постріл буде швидше, ніж спрямовувати підняту вгору зброю у сторону цілі, яка раптово з'явилася.***

На практиці можуть траплятись комбінації всіх видів переміщень. Потрібно засвоїти всю техніку переміщень, використовуючи наведені нижче рекомендації. Ви повинні вміти швидко рухатися зі зброєю в будь-яких напрямках, не замислюючись, якою ногою ступити або в який бік повернутися. Ви повинні до автоматизму дотримуватися правил безпеки, контролюючи направленість ствола зброї та забираючи палець зі спускового гачка під час руху.

Подолання перешкод під час переміщення.

Не завжди шлях між стрілецькими позиціями виглядає як добре викладена пряма доріжка. Іноді треба долати незручні перешкоди. А якщо піде дощ, то поверхня перешкоди може перетворитися в брудну калабаню.

Найбільш розповсюдженими перешкодами є містки, підвісні містки, сходи, горби, тунелі, невисокі перешкоди. Перелічені перешкоди не становлять значних труднощів у подоланні. Головне – це дотримуватися правил безпеки.

Характерні помилки під час переміщення і їх усунення.

Під час переміщення необхідно стежити, як уже неодноразово нагадувалося, за направленням ствола і вказівного пальця «сильної» руки.

Характерними помилками під час переміщення є:

1. Опускання пістолета до рівня поясу під час руху.

2. Утримання пістолета двома руками при тривалому русі (це збільшує час переміщення).

3. Несвоєчасний хват «слабкою» рукою при вході на нову стрілецьку позицію. В цьому разі стрілець зупиняється і розпочинає захоплювати «слабкою» рукою пістолет і наводити його на мішень. Набагато швидше, заздалегідь, за 1–2 кроки до нової стрілецької позиції, приєднувати «слабку» руку і розпочинати наводити пістолет у зону мішені.

4. Переміщення з високим положенням центру ваги. Стрілець переміщається на майже прямих ногах. Це призводить до затягнутого старту з першої стрілецької позиції та повільної зупинки на другій стрілецькій позиції.

Проблема. Стрільцю, який переміщається вперед і по фронту, незручно тримати пістолет у ділянці верхньої частини грудей. Він відчуває скутість і незручність.

Вирішення проблеми. Необхідно зігнути і підняти в сторону лікоть «сильної» руки. Пістолет виявиться в положенні, близькому до горизонтального. Під час переміщення можна рухати пістолетом, здійснюючи поступальні і зворотні рухи невеликої амплітуди. Це теж допоможе переміщатися енергійніше. Ствол повинен бути спрямований у бік мішеней.

Поради

Переміщаючись назад вправо, стрільцям з «сильною» правою рукою треба розташувати пістолет на безпечній відстані від лівого плеча, адже під час енергійного пересування можна випадково зробити необережний рух і спрямувати пістолет на своє ліве плече.

Для тренування переміщень імпровізують, постійно видозмінюють тренувальні вправи. Міняйте відстані між стрілецькими позиціями. Міняйте відстані до мішеней. Збільшуйте кількість мішеней у кожній стрілецькій позиції тощо. Не забувайте, що Ви відпрацьовуєте не конкретну вправу, а техніку переміщення.

Переміщаючись назад вліво, стрільцям з «сильною» правою рукою треба бути уважними, щоб не захопитися бігом і не порушити вимоги безпеки. Переміщаючись назад, потрібно хоча б раз повернути голову і проконтролювати положення ствола зброї та вказівного пальця «сильної» руки.

ІНТУЇТИВНА «БЕЗПРИЦІЛЬНА» СТРІЛЬБА

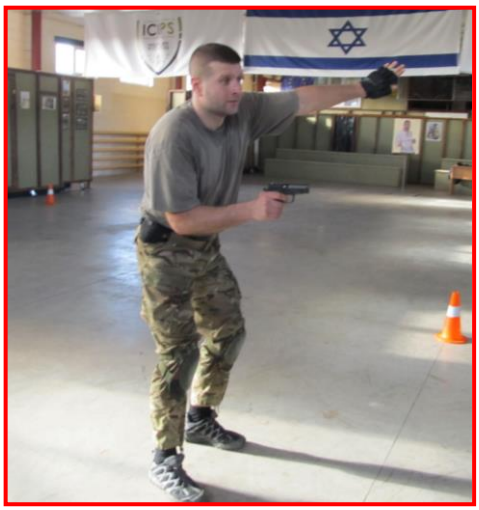

Мал. 58. Стрільба навмання від корпусу.

У разі безприцільної стрільби стрілець не користується прицільними пристроями. Зазвичай прицільні пристрої не можуть бути використані у випадках, коли при раптовому зіткненні з противником немає часу на прицілювання; на дуже малих дистанціях стрільби 1–1,5 м (щоб уникнути обеззброєння противником), при стрільбі в темряві та інших схожих ситуаціях.

Під час безприцільної стрільби стрілець максимально використовує ефект «м'язової пам'яті», який виробляється і підтримується багаторічними тренуваннями на тренажерах і з бойовою зброєю (мал. 58).

Крім того, цьому методу стрільби сприяє така особливість людини, що якщо вона дивиться на якийсь предмет і вказує на нього пальцем, то вказівний палець буде спрямований точно на цей предмет. Свого часу популярним був такий варіант: під час безприцільної стрільби вказівний палець випрямлявся уздовж ствола, а на спусковий гачок натискалось середнім пальцем.

Пістолет під час стрільби може перебувати в ділянці пояса (т. зв. стрільба «від стегна») або на рівні плеча.

У першому випадку рука зі зброєю зігнута в лікті, передпліччя спрямовано паралельно до землі. Лікоть притискається до тулуба. Зап'ястя фіксується, а ствол пістолета стає наче продовженням передпліччя (мал. 59). За результатами стрільби відбувається доведення зброї в ціль. Наведення зброї в горизонтальній площині здійснюється тільки поворотом тулуба вправо або вліво, а у вертикальній – тільки нахилом тулуба вперед або назад. У жодному разі не можна проводити наводку, згинаючи зап'ястя або змінюючи згин у лікті. Жорстка фіксація елементів зігнутої руки та її положення щодо тіла – основа успіху.

Мал. 59. Безприцільна стрільба від пояса.

У другому випадку пістолет тримається у витягнутій руці, але нижче від рівня очей. Тут також рука закріплюється у всіх суглобах і відповідно до корпусу стрільця. Доведення пістолета здійснюється тільки поворотом або нахилом тіла. Периферійним зором можна перевіряти наводку по стволу зброї.

Потрібно зауважити, що після багаторічного досвіду безприцільної стрільби частина цих правил (наприклад, щодо доведення зброї зап'ястям) можуть змінюватися, але на етапі навчання це не рекомендується.

Водночас є інші способи без прицільної стрільби. Наприклад, пістолет може утримуватися перед животом двома руками. Площина тіла стрільця перпендикулярна до лінії стрільби. Одна нога виставляється трохи вперед і ствол пістолета спрямовується паралельно до її ступні. Трикутник, створений передпліччям і тілом стрільця (якщо дивитися зверху), забезпечує жорсткість і повторюваність конструкції.

Під час тренування стрілець, який зайняв будь-яку із зазначених стійок для стрільби, повинен робити постріли, коректуючи наведення зброї за результатами кожного влучення. При попаданні в центр мішені, стрілець повинен спробувати запам'ятати положення своїх рук, ніг, всього тіла під час цього вдалого пострілу. Потрібно бути готовим, що наступного разу не вдасться відразу повторити вдалу стрільбу. Потрібно виконати багато пострілів, внаслідок яких стрілець буде все швидше, за меншу кількість невдалих пострілів, приводити себе в стан «запам'ятовування» (у разі значних перерв у тренуваннях ці навички можуть швидко втрачатися). Спочатку стрільба здійснюється з мінімальної дистанції (2 м) і, у разі досягнення стійких позитивних результатів, дистанція повинна збільшуватися до 10–12 метрів.

Найпростішим тренажером може слугувати пістолет із лазерним цілевказівником, який короткочасно вмикається тільки внаслідок спуску курка. Інший варіант – темна мішень (силует), встановлена на деякій відстані від білого тла (стіни). Між мішенню і фоном розміщується підсвітка. У разі влучення кулі в мішень отвір від кулі освічується і буде добре помітним.

У міру набуття стійких навичок влучень в мішень безприцільно (зі статичного положення стоячи) слід ускладнювати вправи різними способами. Нагадуємо, що розпочинати навчання слід знову з дистанції 2–3 м.

По-перше, стрільба здійснюється по одній мішені з положень лежачи, сидячи, з коліна, з поворотом тощо, поступово пришвидшуючи темп.

По-друге, те ж, але стрільба проводиться серіями по 2–3 постріли і в різні ділянки ураження цілі.

Наступним етапом підготовки є стрільба по декількох мішенях, розташованих навколо стрільця. Відстань до мішеней має бути неоднаковою, а інтервал між мішенями – нерівномірним. У цих вправах основними є швидкість і точність стрільби. Вправи ті ж, що і на початковому етапі, але стрільба проводиться по двох мішенях поперемінно, серіями по декілька пострілів. Потім те саме, але уже повторюється для 3, 4 і 5-ти мішеней.

Подальше навчання полягає в стрільбі при слабкому освітленні, в повній темряві, на звук, на спалах, під час бігу з короткими зупинками, тощо.

Порядок дій під час нападу чи спроби вихопити зброю (мал. 60, 62)**.**

а) *б)*

Мал. 60. а) лівою рукою відштовхуємо зловмисника,
а правою в цей момент виймаємо зброю;
б) робимо декілька кроків назад (у сторону)
із одночасним вийманням зброї з кобури.

а) *б)*

Мал. 61. а) досилаємо патрон у патронник; б) відкриваємо вогонь.

ЗАМІНА МАГАЗИНУ. УСУНЕННЯ ЗАТРИМОК ПРИ СТРІЛЬБІ

Заміна магазину. У груповій роботі підрозділу кожна людина становить частину бойової потужності. Отже, цей прийом – заміна магазину повинен виконуватися дуже швидко. Заміна магазину проводиться за таким порядком:

1. Слід попередити свого напарника про намір замінити магазин, тому що:
– йому важко рухатися без Вашої підтримки вогнем.
– йому доведеться збільшити щільність вогню для компенсації Вашої частки.

2. Ви не повинні вистрілювати магазин повністю, оскільки тоді доведеться, у випадку автомата (штурмової гвинтівки), знову відводити затворну раму назад для заряджання зброї, а відтак втрачати час. У цьому випадку п’ять останніх патронів у кожному магазині можуть бути з трасуючими кулями для попередження стрільця про те, що патрони в магазині закінчуються.

3. Ніколи не пересувайтеся з порожнім магазином.

4. Заміна магазину, при можливості, повинна здійснюватися за укриттям.

5. Переконайтеся, що магазин вставлений правильно. Завжди перевіряйте зброю на справність, здійснивши постріли у бік противника.

6. Попереджайте напарника про готовність до продовження руху.

7. Порожні магазини мають укладатися в передні кишені розвантаження.

8. Магазини мають правильно укладатися в кишені. Подавач магазина повинен дивитися вниз для запобігання потрапляння пилу і піску.

9. Повний магазин виймається з кишені підсумки, а порожній магазин від’єднується тією ж рукою. Повний магазин приєднується, порожній – забирається. Не можна допускати зміни рук.

10. Магазини замінюються в таких випадках:
– коли магазин є порожнім;
– перед фінальним рухом (в початковому положенні для наступу);
– при отриманні команди на відхід.

11. Тримайте магазини і боєприпаси сухими і чистими.

Порядок заміни магазину (мал. 62-64)**.**

а) *б)* *в)*

Мал. 62. Порядок заміни магазину: а) підводимо зброю до грудей; б) оглядаємо зброю; в) беремо новий магазин.

а) *б)* *в)*

Мал. 63. Порядок заміни магазину:
а) від'єднуємо старий; б; в) приєднуємо новий магазин.

а) *б)* *в)*

Мал. 64. Порядок заміни магазину: а) удар по кришці магазину (для пістолета);
б) досилаємо патрон у патронник (знімаєм затвор із затримки); в) продовжуємо стрільбу

Основні види затримок під час стрільби з пістолета
і способи їх усунення в бойовій ситуації.

Пістолет у разі правильного поводження з ним, уважного догляду і зберігання є надійною і безвідмовною зброєю. Однак при тривалій роботі внаслідок зносу частин і механізмів, а частіше за необережного або неправильного поводження і неякісного догляду можуть виникнути затримки при стрільбі.

Для попередження затримок при стрільбі з пістолета і забезпечення безвідмовності роботи пістолета необхідно:

- правильно готувати пістолет до стрільби;
- своєчасно і з дотриманням усіх правил (інструкцій) оглядати, чистити і змащувати пістолет, особливо ретельно стежити за чистотою і змащенням рухомих частин;
- своєчасно здійснювати ремонт пістолета;
- перед стрільбою оглядати набої; несправні, іржаві й брудні патрони для стрільби не використовувати;
- під час стрільби і при пересуваннях оберігати пістолет від забруднення та ударів;
- якщо пістолет перед стрільбою знаходився тривалий час на сильному морозі, то перед його заряджанням потрібно декілька разів енергійно

відвести затвор рукою і відпустити його, причому після кожного відведення і відпускання затвора здійснювати спуск курка натиском на хвіст спускового гачка (всі ці дії виконуються **з від'єднаним магазином**).

Якщо при стрільбі відбудеться затримка, то її потрібно усунути перезарядженням пістолета. Так написано в настанові по стрілецькій справі. Загалом, все правильно, але, на жаль, ніде немає рекомендацій, як це краще робити, особливо в екстремальних ситуаціях необхідності застосування чи використання зброї.

Розглянемо основні види затримок, які можна усунути миттєво (за винятком однієї) і запропонуємо варіант дій у разі виникнення такої ситуації в бою.

Деякі види затримок

Осічка

Затвор у крайньому передньому положенні (патрон у патроннику), курок спущений з бойового зводу, але постріл не відбувся (мал. 65).

Мал. 65. Осічка

Прихоплення гільзи затвором

Гільза не викинута назовні через вікно в затворі та затиснута між затвором і патронником (мал. 66).

Мал. 66. Прихоплення гільзи (патрона) затвором.

Неподання патрона в патронник

Затвор в передньому положенні, але патрона в патроннику немає або затвор зупинився в середньому положенні разом із патроном (мал. 67).

Мал. 67. Неподання патрона в патронник.

Техніка дій при усуненні цих затримок.

Запропонована техніка усунення затримок усуває дві причини: не до кінця вставлений магазин і несправний патрон. У бою, коли сталася затримка, немає часу вивчати зброю, необхідно діяти, причому дуже швидко і головне правильно. Але, насамперед, потрібно миттєво оглянути пістолет зверху, підтягнувши його до грудей і злегка розвернувши проти годинникової стрілки (мал. 68). Це необхідно для того, щоб оцінити ступінь складності затримки і з'ясувати, що необхідно зробити (можливо пістолет не стріляє, бо закінчилися патрони).

Якщо затвор у крайньому передньому положенні (мал. 65), то підтримуюча («слабка») рука завдає знизу удару по магазину (мал. 69), усуваючи одну з

можливих причин затримки. Потім, пістолет ще трохи повертається рукояткою догори, «слабка» рука різко відводить затвор назад (мал. 70), а «сильна» розпочинає повертати зброю в звичайне положення («вкручує» в напрямку на ціль). Дія повинна бути миттєвою. Ударили по магазину, викинули несправний патрон і далі приготувалися до стрільби (мал. 71).

Звісно, бажано на цей, нехай і невеликий час, піти за укриття, а якщо його немає, то рухатися, змінюючи напрямок руху чи рівень розташування (вниз).

Мал. 68. Огляд пістолета зверху, підтягнувши його до грудей і злегка розвернувши проти годинникової стрілки

Мал. 69. Удар знизу по магазину.

Мал. 70. Досилання патрона в патронник.

Мал. 71. Продовження стрільби.

Аналогічним чином, тільки без необхідності удару знизу по магазину, усувається затримка при стрільбі, коли ми візуально виявили, що між затвором і патронником прихоплена гільза чи патрон (мал. 66).

Недокриття патрона затвором

Затвор зупинився, не доходячи до крайнього переднього положення (за передній край затвору виступає частина ствола), неможливо виконати спуск курка. Цю затримку може спричинити і сам стрілець, коли він супроводжує затвор «слабкою» рукою при заряджанні зброї перед першим пострілом.

Техніка дій при усуненні цієї затримки.

Дослати затвор вперед поштовхом руки (при цьому чути характерне клацання при входженні викидача в канавку на гільзі) й продовжити стрільбу.

СТРІЛЬБА В РУСІ

Положення корпусу. Способи ураження мішеней.

Положення корпусу

Під час стрільби в русі центр ваги тіла може бути розташований нижче, ніж за звичайної ходьби або бігу. Верхня частина корпусу з пістолетом повинна наче «плисти» на одному горизонтальному рівні. Це дасть змогу стрільцю під час руху якісно вицілювати мішені і здійснювати постріли. Під час руху ноги повинні бути напівзігнуті, і ступати по одній уявній лінії з п'ятки на носок. Робиться це для того, щоб уникнути розгойдування корпусу з боку в бік. Корпус під час стрільби в русі, зазвичай, повинен бути злегка нахиленим уперед для стійкого положення зброї (мал. 72).

Мал. 72. Стрільба в русі. Рух вперед

Способи враження мішеней у русі

Швидкість переміщення при стрільбі в русі залежить від відстані до мішеней і досвіду стрільця. При ураженні мішеней, розташованих на відстані до 3 м, швидкість пересування, як і швидкість стрільби, – максимальна; переведення зброї з мішені на мішень миттєве та агресивне. Словом, стрілець вражає такі мішені на бігу, не зменшуючи швидкості. У цьому разі використовується третій варіант прицілювання. Тобто стрілець фокусує погляд на мішені, контролюючи периферичним зором мушку і сусідні мішені.

Пам'ятайте, що стрілець під час стрільби завжди повинен бачити мушку, незалежно від того, на якій відстані розташована мішень.

На близькій відстані стрільцю не обов'язково чітко поєднувати прицільні пристрої. Але він повинен тримати мушку в полі зору. Якщо стрілець стрілятиме по довколишніх мішенях не цілячись, інтуїтивно, то швидкість стрільби не збільшиться, і водночас він буде час від часу промахуватися.

Під час ураження мішеней, розташованих на відстані від 4 до 10 м, стрілець повинен рухатися енергійно і м'яко, намагаючись утримувати центр ваги на одному рівні. Мішені необхідно вражати впевнено, використовуючи другий варіант прицілювання. Тобто погляд сфокусований на мішені, мушка з ціликом суміщені і виглядають розпливчасто.

При ураженні мішеней, розташованих на відстані більше 10 м, стрілець повинен рухатися плавно, з низьким центром ваги. Ноги повинні ступати по уявній прямій лінії. Мішені треба вражати акуратно, використовуючи перший варіант прицілювання. Тобто погляд фокусується на мушці, суміщеній із ціликом, мішень видно розпливчасто. У цьому разі потрібно намагатися робити постріли в момент, коли відбувається перенесення маси тіла з однієї ноги на іншу. Якщо стрілець зробить постріл, коли нога тільки торкнеться землі, то коливання від контакту ноги з поверхнею землі передасться на зброю, що може призвести до поганого результату.

Під час відпрацювання стрільби в русі не треба побоюватися пострілу при торканні ногою поверхні землі. Не треба думати, якою ногою куди наступити. Головне, треба стежити, щоб центр ваги тіла був нижче. Після декількох тренувань розуміння стрільби в русі прийде само собою. Ви будете успішно вражати цілі, переміщаючись із різною швидкістю, яка залежатиме від відстані до мішеней, і не будете замислюватися над деталями техніки.

Дихання

При враженні віддалених мішеней із місця або з упору стрілець затримує дихання в момент обробки спуску. У практичній стрільбі необхідно звільнити дихання, оскільки неможливо вражати мішені, інтенсивно рухаючись і затримуючи дихання. Та це й не потрібно. Спробуйте, утримуючи пістолет подвійним хватом на мішені, дихати животом, не розкриваючи грудної клітки. Після деякої практики дихання животом ніяк не відображатиметься на прицільних пристроях. Дихання животом абсолютно не заважає прицілюватися і робити постріл.

Напрямок руху

Стріляючи в русі, стрілець може переміщатися вперед, назад, справа наліво і зліва направо. Іноді доводиться рухатися за діагоналлю і по загнутих траєкторіях, обходячи перешкоди.

Найпростішою і легко засвоюваною дією є ураження мішеней під час руху вперед. Стрільцю треба рухатися, ступаючи по уявній лінії перед собою, і низько тримати центр ваги тіла. Деякі труднощі зумовлені переведенням зброї, коли мішені знаходяться праворуч і ліворуч. Ці труднощі легко долаються під час тренувань. Необхідно зважати, що стрільцю з «сильною» правою рукою зручніше вражати мішені, розташовані зліва по руху, а стрільцю-шульзі, відповідно, справа. Під час тренувань треба приділяти більше уваги враженню мішеней, розташованих із «складнішого» боку.

Технічні прийоми враження мішеней під час руху назад у цьому разі такі ж, як і при русі вперед. У повсякденному житті спиною назад ми рухаємося рідко, тому і стріляти при такому переміщенні незвично. Незважаючи на це, стрілець швидко освоює стрільбу під час руху назад.

При переміщенні по фронту існують певні відмінності, залежно від напрямку руху. При русі по фронту корпус стрільця повинен бути поверненим у бік мішеней. Тому стрілець переміщається боком, зберігаючи низький центр ваги. При кожному його кроці одна нога заступає за іншу.

НЕЗРУЧНІ СТРІЛЕЦЬКІ ПОЗИЦІЇ

Низька стійка, стрільба з-за укриття, стрільба з положення лежачи за програмою ICIPS.

Часто доводиться вражати цілі з дуже незручних положень. Трапляється так, що стрілець змушений стріляти, наприклад, із низько розташованого вікна, через складні укриття або взагалі через щілину, розташовану біля самої поверхні землі. Якщо стрілець технічно підготовлений і стає у правильне положення, то він легко впорається з цим завданням і покаже хороший результат.

Мал. 73. Стрільба з низькорозташованого вікна

<u>Низька стійка</u>

Раніше стрільці вражали мішені з низької стійки, опустившись на коліно або навіть на два (мал. 73). Якщо нікуди не поспішати, то це доволі стабільна стійка і з неї можна впевнено вражати мішені. У практичній стрільбі стрілець може міняти стрілецькі позиції кілька разів. Прийняття положення «з коліна», вихід із нього з переміщенням в іншу стрілецьку позицію займає досить багато часу.

Мал. 74. Стрільба з низької стійки

Стрільці, стріляючи з низької позиції, присідають на обидві ноги у фронтальній стійці, залишаючи корпус за можливості прямим. Іншими словами, вражають мішені з низької стійки (мал. 74). Спочатку ця стійка здається незручною, але після декількох тренувань стрільба з низької стійки за якістю не відрізняється від стрільби зі звичайної, високої стійки. Навіть якщо стрілець присяде повністю, головне утримувати верхню частину корпусу так само, як і в звичайній стійці. Це дає змогу після деякої підготовки значно поліпшити результат.

Мал. 75. Низька стійка

Важлива перевага низької стійки (мал. 75) над положенням «з коліна» (мал. 76, 77) полягає в тому, що стрілець може набагато швидше прийняти цю стійку і миттєво з неї вийти, прямуючи далі.

Для того, щоб прийняти низьку стійку, треба розставити стопи ширше плечей і присісти, згинаючи ноги і залишаючи корпус за можливості прямим. Повністю

випростатися не можна, тіло повинно бути трохи нахиленим уперед. Але не треба нахилятися занадто сильно. Це ускладнить прицілювання і переведення зброї.

Мал. 76. Низька стійка на колінах

Мал. 77. Низька стійка на правому коліні

Трапляються позиції, коли необхідно розташуватися біля самої землі для стрільби лежачи. Якщо стрілець прийме положення лежачи, то потім йому доведеться підніматися і рухатися далі. Щоб скоротити час, досвідчені стрільці в таких випадках не лягають, а приймають дуже низьку стійку. З неї вони вражають мішені і швидко переміщаються далі. Таке положення заледве можна назвати стійкою. Швидше це нагадує позу людини, що дістає валізу з-під ліжка. Варіантів подібних стрілецьких положень доволі багато. Вони індивідуальні для кожного стрільця і більшою мірою залежать від комплекції та фізичної підготовки. Щоб ефективно вражати цілі з подібних низьких стійок, необхідно приділяти цьому достатньо часу на тренуваннях. Незважаючи на незручність і дискомфорт при стрільбі з таких незручних положень, стрільці швидко звикають до них і результат починає поліпшуватися.

<u>Стрільба з-за укриття</u>

Стрільба з-за укриття полягає в ураженні мішені, не підставляючись під вогонь нападника (мал. 78). Зловмисник має бачити тільки пістолет і частину голови, тобто те, що змушений показати стрілець при прицілюванні. Щоб стрілець не виставляв ноги під постріли, робляться штрафні лінії, за які стрілець не повинен заступати (мал. 79).

Мал. 78. Стрільба з-за укриття

Мал. 79. Схема помилок положень стрільби з-за укриття

Щоб навчитися швидко вражати мішені з-за укриття, необхідно дотримуватись таких умови:

1. Для збереження рівноваги слід прийняти більш низьке положення, ніж у звичайній стійці. Треба стежити, щоб при нахилі корпуса убік п'ята незавантаженої стопи не відривалася від поверхні землі. При низькому центрі ваги тіла стрільцю значно зручніше нахиляти корпус убік при ураженні мішеней через укриття і легше повертати корпус до початкової позиції.

2. Не слід притискатися близько до укриття – це ускладнює маніпуляції зі зброєю. Рекомендується перебувати на такій відстані, щоб ствол пістолета при стрільбі був розташованим на рівні краю укриття.

Стріляючи з-за укриття, будьте подвійно уважні. Якщо випадково розташувались за штрафною лінією, поверніть своє розташування в безпечну зону і продовжуйте стрільбу.

Стрільба з положення лежачи

Стрільці часто стикаються з необхідністю стріляти з положення лежачи. Деякі недосвідчені стрільці ставляться до цього легковажно, вважаючи, що нічого складного в цьому немає, і, як наслідок, втрачають дорогоцінні секунди. У положенні лежачи дуже важливо вміти швидко лягти і правильно розташувати пістолет.

Пістолет краще сперти до землі і прикласти щоку до плеча, як до прикладу рушниці. Якщо поверхня не дозволяє стріляти з опорою, то доведеться піднімати пістолет над поверхнею землі, спираючись на лікті.

Після деякого тренування всі описані етапи прийняття положення лежачи зливаються в два рухи – дотик «слабкою» рукою до землі і безпосередньо прийняття положення лежачи різким розгинанням тіла.

Нижче подано один із найшвидших і безпечних способів прийняття положення лежачи (мал. 79-83).

Мал. 79. Стрілець знаходиться в звичайній стійці, обличчям у бік мішеней.

Мал. 80. Стрілець вихоплює пістолет і, утримуючи його спрямованим у бік мішеней, присідає, витягаючи сильну ногу назад, і торкається слабкою рукою до землі перед собою. Вказівний палець знаходиться на спусковій скобі.

Мал. 81. Спираючись слабкою рукою об поверхню землі, стрілець витягує другу ногу назад і випрямляє тіло, утримуючи пістолет, спрямованим у бік мішеней.

Мал. 82. Стрілець опускає корпус на землю.

Мал. 83. Стрілець формує подвійний хват і прицілюється в мішень

Найбільш стабільне положення під час стрільби лежачи – коли руки з пістолетом сперті до землі, а голова лежить на плечі «сильної» руки (мал. 84).

Коли сперти пістолет на землю неможливо, доводиться стріляти, піднімаючи пістолет і спираючись ліктями на поверхню (мал. 85).

Характерні помилки

Помилка 1. Під час стрільби з низьких стійок деякі стрільці сильно нахиляють корпус вперед. Це ускладнює прицілювання і переведення зброї з одної цілі на іншу. Необхідно стежити за положенням корпусу.

Можна зробити наступну перевірку. Подивіться вгору, потім підніміть руки з уявним пістолетом і прицільтесь вертикально вгору. Якщо Вам зручно цілитися, то такий нахил корпусу при стрільбі в низькій стійці припустимий. Якщо незручно, то дещо вирівняйте корпус.

Помилка 2. Під час стрільби з-за укриття деякі стрільці-початківці стають навшпиньки, вицілюючи мішень. Стрільцю краще прийняти більш низьку стійку і спиратися на землю всією стопою.

Мал. 84. Пістолет спертий до землі.

Мал. 85. Пістолет припіднятий, лікті обіперті об землю.

ТАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ЧЛЕНІВ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ

БАЗОВІ ТАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ЗА ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ICIPS

Категорично помилковою є така концепція по тактиці, згідно з якою один стрілець здатний безпечно подолати ділянку місцевості або внутрішній простір будівлі.

Мал. 86. Штурмова група

Помилковість такого твердження є очевидною хоча б тому, що ми не можемо одночасно дивитися в різні боки, тоді як під час дій поодинці саме це і доводиться робити (мал. 86). Оглядаючи одну небезпечну зону, стрілець-одинак часто розташовується спиною до інших небезпечних зон. Тому загальне правило таке: уникайте прочісування (зачистки) наодинці.

У крайньому разі, коли довелося все-таки діяти наодинці, існує низка тактичних принципів, які дають змогу мінімізувати небезпеку.

Запам'ятайте, що необхідно узгоджувати темп стрільби зі складністю завдання, так само необхідно регулювати рівень швидкості і агресивності дій із урахуванням тактичної обстановки, в якій Ви опинилися. Незалежно від типу майбутнього огляду приміщень (зачистки) пропоновані правила допоможуть провести цей огляд максимально ефективно і безпечно.

Зауважимо, що зазначені принципи діють як для одиночного пошуку, так і для групового (мал. 87).

1. Мобілізуйте органи чуття на виявлення ознак цілі. Насамперед Ви будете покладатися на свій зір і слух. Але не тільки, нюх і дотик також здатні забезпечити ключовою інформацією про місцезнаходження противника.

До ознак цілі належить все те, що вказує на наявність ворога. Ознаки часто виявляються в блиску, русі, звуці, запаху, формі, візуальному контрасті, прямих і непрямих слідах. Цілком очевидними є такі ознаки, як, наприклад, звук кроків на скрипучій дерев'яній підлозі, відображення на полірованих поверхнях, тінь на підлозі або стіні, що виглядає з-за рогу, наприклад, ствол пістолета.

Мал. 87. Група рухається в бойовому порядку контролюючи свої сектори

Інші менш помітні: звук тертя тканини об поверхню стіни або запахи.

Складно не вловити запах курця, запах масла для чищення зброї, одеколону, людського тіла та інші, які можуть попередити Вас про присутність противника. При огляді невеликого приміщення Ви навіть можете вловити

тепло, що виходить від тіла Вашого незримого противника. Ці та подібні ледь вловимі і цілком виразні ознаки помітити нескладно, якщо звертати на них увагу. Дуже часто вони можуть допомогти Вам виявити криївку злочинця. Ці ознаки свідчать про наявність небезпеки, яка намагається залишитися непоміченою і, можливо, чекає зручного моменту для атаки.

2. Не подавайте ознак своєї присутності. Намагаючись виявити ознаки потенційної цілі, робіть усе можливе, щоб ніяк не видати своєї присутності, свого розташування. Огляд будівлі з метою виявлення злочинця – це на 50% мисливство та на 50% вжиття заходів до того, щоб самому не перетворитися в «здобич». А тому головне правило – скритність дій. Якщо тільки ситуація не вимагає Вашого найрішучішого втручання, дійте неспішно, обережно і методично. Зберігайте спокій, просувайтеся по дому з усіма пересторогами, поетапно вирішуйте кожне виникаюче перед Вами тактичне завдання. Якщо випадково видаєте якийсь шум, зупиніться, подивіться довкола, прислухайтеся і рухайтеся далі не раніше, ніж через хвилину.

3. Не думайте, що десь небезпеки немає, доки не переконаєтеся остаточно. Не давайте власних пояснень незвичайним явищам, перевірте, щоб знати напевно. Пам’ятайте: або впевнений, або мертвий.

4. Мінімізуйте власну вразливість перед джерелами потенційної небезпеки, тримайтеся від них на максимальному віддаленні. Наскільки дозволяє планування приміщень або території, залишайтеся якнайдалі від кутів і будь-яких інших об’єктів, простір за якими не проглядається. Не дозволяйте стволу своєї зброї або ступні показуватися за подібні перешкоди. В такому разі Ви можете не тільки видати своє місце розташування і наміри, але й зброю можуть просто вихопити у Вас із рук.

Мал. 88. Боєць присів на коліно, оглядається у своєму секторі. Куди б не подивилися очі, за ними невідступно слідує мушка на кінці ствола.

5. Рухайтеся тактично грамотно. При переключенні з однієї проблеми на іншу зберігайте рівновагу. Тримайте зброю так, щоб можна було негайно відкрити вогонь у разі появи будь-якої загрози. Мета кожного тактичного маневру – напрямок ствола на зони потенційної небезпеки в міру наближення до них. Дотримуйтесь принципу «трьох очей».

Це означає, що зброя має бути зорієнтована туди, куди спрямований Ваш погляд. Куди б не подивилися очі, за ними невідступно слідує мушка на кінці ствола (мал. 88).

Тримайте зброю в положенні готовності до стрільби або «по-мисливськи», так, щоб вона не затуляла огляду.

При подоланні відкритих просторів робіть це швидко, але не бігом, окрім тих ситуацій, коли Ви опинилися під вогнем противника. Пересувайтесь моторним кроком і сповільнюйте його тільки на підході до конкретної небезпечної зони. У ці моменти уникайте перехрещування кроку, тому що тоді не зможете однаково швидко реагувати на загрозу з будь-якого напрямку.

6. Коли необхідно відкрити вогонь, звертайтеся до основ стрілецької підготовки, так званих «трьох секретів»: наведення, прицілювання, постріл. Ці «секрети» дають змогу Вам наносити по противнику швидкі і ефективні удари за мінімальний час, тобто, перш, ніж противник зробить те ж саме щодо Вас. Пам'ятайте, що немає сенсу промахуватися ще швидше. Неможливо промахнутися настільки стрімко, щоб виграти дуель. Якщо Ви не можете потрапити в ціль одразу, ніяка тактика Вас не врятує.

Управління групою

Методика ICIPS визначає, що саме це завдання, без сумніву, є найважливішим для командира під час бою. Він постійно повинен знати обстановку, не захоплюючись боєм, і знаходитися там, звідки він може постійно керувати боєм.

Це завдання полегшується шляхом систематичних тренувань, застосуванням навичок та умінь і дотриманням дисципліни бою (мал. 89).

Мал. 89. Вхід групи у приміщення. Взаємодія здійснюється голосовими командами і сигналами рук

Для полегшення управління застосовуються такі способи:

- голос;
- сигнали руками;
- світлові сигнали;
- свисток;
- радіостанція.

Спілкування в бою. У запалі бою солдатам доводиться спілкуватися один із одним для обміну інформацією. Командир повинен подавати команди чітко, зрозуміло; команди повинні доводитися до всього підрозділу.

а) доведення

- це запобігає ізоляції в бою. Взаємовиручка і віра в свого товариша спонукають бійців на вчинки, які, в іншому разі, вони ніколи б не змогли зробити;
- це покращує управління вогнем і забезпечує постійне ведення вогню у бік фронту;
- кожен боєць знає обстановку;
- це покращує управління.

б) команди повинні подаватися гучним голосом. Всі накази повинні передаватися за ланцюжком. Командир підрозділу повинен пам'ятати таке:

- думай, перш ніж сказати;
- вибудовуй повідомлення в логічному порядку;
- говори голосно і чітко;
- віддавай наказ по частинах і роби паузи для його передачі;

в) подача команд у бою повинна супроводжуватися поданням сигналів жестами. Подавайте правильний сигнал і переконуйтеся в тому, що він передається далі.

Світлові сигнали. Для вказання позицій противника можуть використовуватися як малогабаритні стріляючі пристрої, так і звичайні сигнальні ракети. Але водночас необхідно пам'ятати, що це також видає противнику положення командира, який для нього є головною ціллю. Подавати сигнал повинен назначений боєць. Зазначені сигнали можуть використовуватися для подачі команди на припинення вогню.

Свисток. Це найбільш важливий засіб для подачі і виконання команд. Він використовується для подачі сигналу про прямування команди, про початок її виконання або про припинення попередньої дії і проходження нової команди. Свисток і голос є найбільш важливими способами управління та єдиними, які ефективні в бою.

Порядок подачі команд:

а) командир подає сигнал свистком – особовий склад чекає команди і продовжує ведення вогню;

б) подається команда в поєднанні з жестом;

в) команда передається за ланцюжком.

г) командир подає сигнал свистком, щоб почати виконувати команду;

д) протягом 3 секунд весь особовий склад групи веде щільний вогонь по противнику і після цього розпочинається висування одним із наведених вище способом.

Необхідно використовувати такі команди:

а) для руху вперед: «Група! У напрямку окремого дерева, «двійками», перебіжками, ВПЕРЕД!»;

б) для відриву: «Група! Відрив вправо/вліво, РУШ!»;

в) для відходу назад: «Приготуватися до відходу!» (це єдина команда, яка супроводжується словом «приготуватися», оскільки кожен другий номер повинен після цього підготувати димову гранату і кинути її за свистком для створення димової завіси);

г) для атаки: «В атаку, ВПЕРЕД!» (початок виконання цієї команди не подається свистком для збереження темпу руху. Вона розпочинається безпосередньо після команди і є продовженням попереднього способу пересування).

Управління вогнем

У бою управління вогнем є обов'язком командира групи і його заступника (мал. 90). Без надійного управління вогнем усі переваги вдалої вогневої позиції будуть втрачені. З метою управління вогнем підрозділу командир повинен знати таке:

Мал. 90. Взаємодія групи при штурмі

а) як здійснювати ціленаведення;

б) як правильно визначати дальність;

в) як використовувати зброю;

г) який використовувати вогонь;

д) де знаходитись самому для кращого управління групою/

Мета наказу по управлінню вогнем полягає у відкритті стрільби в напрямку противника якомога швидше і якомога ефективніше. Найбільш складною частиною такого наказу є позначення цілей, особливо під час атаки. Під час оборонного бою кожен солдат має знає місцевість, відстані і орієнтири. Нижче наведено типи наказів по управлінню вогнем:

а) повний наказ;

б) короткий наказ;

в) попередній наказ;

г) індивідуальний наказ;

д) позначення цілей трасуючими кулями.

Під час висунення або атаки доводиться діяти на незнайомій ділянці місцевості, за відсутності орієнтирів. Противник може перебувати на добре обладнаних, замаскованих позиціях, які складно виявити. Під час занять зазвичай приймається за правило, що командир першим бачить противника і ставить завдання на його знищення. Насправді ж це не так. Будь-який солдат може помітити противника першим. Отже, дуже важливо, щоб кожен міг вказати цілі.

Кожен член команди повинен розуміти необхідність управління вогнем із метою економії боєприпасів. Під час зближення з противником іноді доводиться вести вогонь «всліпу». Обстрілюючи ймовірні позиції необхідно враховувати розхід боєприпасів.

ТАКТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ (СИГНАЛЬНІ ЖЕСТИ)

У разі переміщення по будівлі або місцевості в пошуках противника забезпечення скритності дій має першорядне значення.

Перед виконанням тактичної задачі групою виникає проблема взаєморозуміння і комунікації. Очевидно, що при пошукових заходах ніхто не буде в повний голос обговорювати черговість проходу дверного пройму, варіанти зачистки кутів або інформувати напарників про те, що за рогом причаївся підозрюваний. Однак, без обміну інформацією не обійтися, і передаватися вона буде засобами невербальної комунікації.

Засобом невербальної комунікації першочергової важливості є фізичний контакт із партнером, завдяки якому в буквальному сенсі відчувається напрямок його руху і відповідно робиться висновок про те, яку зону він контролює. Якщо хтось помічає щось підозріле, найпростіше – покласти руку на плече партнера або зупинити його, схопивши за пояс.

Для передачі абстрактних сигналів використовується запропонована методикою ICIPS мова жестів, які подаються руками, що складається з невеликої кількості базових сигнальних жестів для співробітників національної поліції, спеціальних груп. Зокрема, це система знаків спеціальних підрозділів S.W.A.T., які використовують справжню мову жестів.

Зазвичай ми уявляємо собі комунікацію на полі бою як радіообмін із використанням професійної термінології, однак, насправді значна частина спілкування відбувається за допомогою специфічних рухів рук. Це – **сигнальні жести.**

Подібні сигнали застосовують, зазвичай, у патрулі або за інших обставин, що вимагають суворого дотримання тиші. Такі жести можна застосовувати на доволі значних дистанціях, більшість із них можна розрізнити на відстані до 100 метрів. Окрім того, ці сигнали можна зрозуміти в шумі бою.

Доволі часто командири помиляються, вважаючи, що після зіткнення з противником жести все ще залишаються пріоритетним методом комунікації. Однак, це помилка, оскільки зіткнення вже відбулось, а противник знає, де Ви знаходитесь. У такій ситуації найліпше негайно перейти до застосування голосових команд. Команди треба віддавати швидко та впевнено. ***Бійці повинні спостерігати за своїми секторами вогню, а не за сигналами.***

Сигнали можна показувати і правою, і лівою руками, за декількома винятками. Також зазначимо, що всі сигнали, за винятком того, який указує на пункт збору, слід передавати «за ланцюжком» членів патруля негайно. Це потрібно робити навіть тоді, якщо точно знаєте, що боєць за Вами бачив сигнал.

Наведемо **28 базових сигналів**, до яких кожна група може додати власні, притаманні для неї.

Мал. 91. Жест «Я готовий/Ви готові»

«Я готовий/Ви готові?»

Цей жест відомий також за англомовною сленговою назвою «Yoo-hoo!». Сигнал застосовують для того, щоб привернути увагу до себе чи дати знати іншому бійцю, що Ви готові рухатись, комунікувати, атакувати тощо.

Цей сигнал подають, піднявши руку над головою, і рухаючи нею вперед–назад, просто як Ви це робите, коли бачите приятеля (мал. 91).

«Я розумію»

Цей жест означає, що боєць зрозумів останнє повідомлення і виконуватиме команду, або що він виконав завдання і готовий до наступної команди. Цей сигнал часто називають просто «Ok».

Цей сигнал подають піднявши руку з виставленим великим пальцем вгору. Варіант, за якого палець опускають вниз означає, що ситуація «несприятлива» (мал. 92).

Мал. 92. Жест «Я розумію»

Мал .93. Жест «Я не розумію»

«Я не розумію»

Означає, що боєць не розуміє останнього повідомлення чи не може виконати останню команду. Іноді називається «відмахнутися».

Загальноприйнятою формою передачі сигналу є застосування однієї руки долонею назовні. Нею слід махати «від ззовні» до центральної лінії обличчя (від вуха до носа) (мал. 91).

Мал. 94. Жест «Припинити вогонь»

«Припинити вогонь»

Означає, що бійці повинні ***НЕГАЙНО*** припинити вогонь.

Цей сигнал подають рукою (долоня назовні), якою рухають вгору–вниз перед обличчям (мал. 94).

Мал. 95. Жест «Вирушаємо»

«Вирушаємо»

Означає, що всі члени патруля повинні розпочати рух уперед.

Сигнал подають піднявши руку вгору і махнувши нею вперед. Інколи зігнутою у лікті рукою. В обох випадках сигнал виглядає майже однаково (мал. 95).

«Стоп»

Означає, що патруль припиняє просування вперед, але бійці можуть продовжити рух до прикриття. ***Не потрібно плутати*** цей сигнал із сигналом **«Замри»**. Сигнал **«Стоп»** подають тільки тоді, коли немає жодних загроз для патруля.

Сигнал подають рухаючи відкритою долонею в напрямку отримувача (ніби ввічливо від чогось відмовляючись) (мал. 96).

Мал. 96. Жест «Стоп»

Мал. 97. Жест «Замри»

«Замри»

Цей сигнал означає, що слід припинити **БУДЬ-ЯКІ** рухи. Не йти, не розмовляти, навіть не повертати голову у пошуках прикриття, оскільки небезпека поруч: ворожий патруль, що проходить поряд, чи протипіхотні міни, помічені одним із членів патруля. Не слід застосовувати цей сигнал занадто часто, а тим паче, якщо хочете просто зупинити патруль.

Сигнал подають зігнувши руку в лікті і стиснувши кулак так, щоб нігті на пальцях «дивилися» в напрямку Вашого погляду (мал. 97).

«Пригнутися»

Цей сигнал означає, що бійці повинні присісти так, щоб їх не було видно.

Сигнал подають, рухаючи відкритою долонею згори вниз (мал. 98).

Мал. 98. Жест «Пригнутися»

Мал. 99. Жест «Піднятись»

«Піднятись»

Команда означає, що бійці повинні піднятися і приготуватися до руху.

Сигнал подають піднімаючи відкриту долоню знизу вгору (мал. 99).

«Збільшити інтервал»

Цей сигнал означає, що потрібно збільшити інтервал між бійцями в групі або між групами. Цей сигнал часто подають, коли патруль покидає густі зарості і виходить у рідколісся чи на дорогу.

Цей сигнал подають розводячи руки долонями назовні (якщо сигнал подається зі зброєю, то одна рука долонею назовні, інша рука утримує автомат) (мал. 100).

Мал. 100. Жест «Збільшити інтервал»

Мал. 101. Жест «Зменшити інтервал»

«Зменшити інтервал»

Сигнал означає, що дистанція між окремими бійцями повинна бути зменшена. Сигнал подають, коли патруль входить у густу рослинність або перед подоланням природної перешкоди, або перед рішучою атакою ворожої позиції.

Сигнал подають звівши разом руки над головою. Варіантом може буде рух вільної руки «ззовні» до руки, яка тримає зброю (мал. 101).

Мал. 102. Жест «Рух колоною»

«Рух колонною»

Сигнал означає, що патруль повинен вишикуватись у лінію за лідером.

Цей сигнал подають, піднімаючи руку прямо вгору, після чого рухають нею назад. Цей сигнал протилежний сигналу «Вирушаємо» (мал. 102).

Мал. 103. Жест «Рух клином»

«Рух клином»

Сигнал означає, що патруль повинен сформувати стрій у вигляді «клину» з ланок і підготуватися до атаки.

Сигнал подають, піднімаючи витягнуті руки від стегон догори у формі ***перевернутої літери «V»*** *(мал. 103).*

Мал. 104. Жест «Рух у лінії»

«Рух у лінії»

Сигнал означає, що патруль повинен вишикуватися в лінію справа і зліва від лідера. Команду часто віддають перед рішучою атакою позицій противника або коли потрібно сформувати лінію оборони.

Сигнал подають, піднявши кулаки на рівні плечей, наче тримаєтеся за мотузки. Це можна зробити навіть маючи в руці автомат (мал. 104).

Мал. 105. Жест «Небезпечна зона»

«Небезпечна зона»

Цей сигнал означає, що перед бійцем, який віддає сигнал, є якась небезпечна зона, найчастіше – відкрита місцевість або просіка.

Сигнал подають, виконуючи «перерізуючий» рух біля шиї. Такий підхід особливо зручний, зважаючи на вагу спорядження (мал. 105).

Мал. 106. Жест «Рух під прикриттям»

«Рух під прикриттям»

Цей сигнал означає, що задля переходу небезпечної зони бійці повинні йти пліч-о-пліч.

Цей сигнал подають подвійним поплескуванням верхньої частини лівої руки. Слід переконатися, що боєць позаду бачив сигнал. Для впевненості потрібно повернути до нього ліве плече (мал. 106).

«Передайте дані про пройдену відстань»

Сигнал означає команду передати інформацію про пройдену патрулем дистанцію в метрах.

Цей сигнал подають поплескуванням по будь-якій із ніг так, щоб отримувач міг це бачити (мал. 107). Дані передають пошепки на вухо бійця попереду (вночі) чи демонстрацією одного пальця за кожні 100 метрів (удень).

Мал. 107. Жест «Передайте дані про пройдену відстань»

Мал. 108. Жест «Передати дані про кількість»

«Передати дані про кількість»

Сигнал означає команду передати дані про кількість бійців патруля. Це потрібно для оцінки ситуації та безпеки.

Цей сигнал подають, поплескуючи по голові (по маківці) два рази (мал. 108). Не можна плутати це з поплескуванням по лобі (що має зовсім інше значення). Дані передають називаючи номер (уночі) або показавши його жестом (удень).

Мал. 109. Жест «Командир патруля вперед»

«Командир патруля вперед»

Сигнал означає, що командир патруля повинен пройти в авангард.

Цей сигнал подають поплескуванням долоні по лобі (мал. 109). Поплескування по середині грудей означає цю ж команду для командира відділення, а по паху – для командира ланки.

Мал. 110. Жест «Розвідка вперед»

«Розвідка вперед»

Сигнал означає, що розвідувальний дозор повинен йти вперед.

Цей сигнал показують, витягнувши вказівний і середній пальці перед очима (мал. 110).

Мал. 111. Жест «Збір довкола мене»

«Збір довкола мене»

Означає, що весь патруль повинен зібратися довкола бійця, який подає сигнал і сформувати кругову оборону.

Сигнал подають, витягнувши руку над головою і малюючи коло в повітрі (мал. 111).

Мал. 112. Жест «Точка збору»

«Точка збору»

Цей сигнал означає, що певна точка (зазвичай, дерево, камінь, паркан, поляна) може стати пунктом збору патруля за потреби. Подають після подолання значних перешкод або кожні 300 метрів.

Сигнал подають, виконуючи кругові рухи рукою над головою і різко кинувши руку, щоб указати на точку збору (мал. 112).

Примітка: Це один із небагатьох сигналів, які не транслюють між членами команди. Бійці передають цей сигнал тільки тоді, коли проходять точку збору. Вони повинні отримати кивок на підтвердження отримання сигналу від бійця, який отримав сигнал.

Мал. 113. Жест «Бігом»

«Бігом»

Цей сигнал означає, що патруль повинен перейти у повільний біг. Однак на практиці найчастіше йдеться про те, що патруль повинен рухатися в темпі, заданому лідером.

Цей сигнал подають, піднявши кулак вгору (рука зігнута в лікті) і потім рухаючи вгору–вниз у швидкому темпі (мал. 113).

Мал. 114. Жест «Кроком»

«Кроком»

Сигнал означає, що патруль повинен йти кроком. Практично завжди подають після руху бігом.

Цей сигнал подають, витягнувши руку вбік і рухаючи нею вгору–вниз долонею до низу (мал. 114).

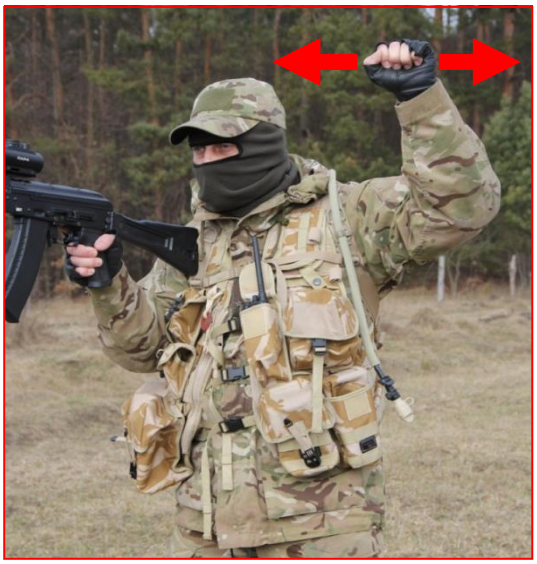

Мал. 115. Жест «Приготуватися»

«Приготуватися»

Цей сигнал означає, що бійці повинні підготуватись до контакту з противником у визначеному напрямку. Часто подають у разі виявлення підозрілого шуму, голосів чи рухів.

Сигнал подають декілька разів швидко «вдаривши» у напрямку потенційної загрози (мал. 115).

Примітка: Це не сигнал для відкриття вогню!

Мал. 116. Жест «Противник»

«Противник»

Цей сигнал означає, що боєць бачить противника. Цей сигнал подають тільки тоді, коли наявність противника підтверджено.

Цей сигнал подають, склавши пальці в кулак, при цьому вказівний палець виставлено вперед.

Цю фігуру показують членам патруля, а потім махають у напрямку ворога. Можна підняти автомат над головою магазином вгору і показати стволом у напрямку противника. Зрозуміло, що цей варіант можна застосовувати тільки на великій дистанції (мал. 116).

Мал. 117. Жест «Числа»

Мал. 118. Жест «Метри»

«Числа»

Сигнали означають «1, 2, 3»; або «50, 100, 200» і так далі. Оскільки «1» виглядає так само, як «100», різницю між цими числами визначають саме жести. Наприклад, «2» і сигнал «танк» не означає «200 танків»! Це означає «2 танки». А «1» і сигнал «метри» означатиме 100 метрів, а не один метр. Цей сигнал подають, показуючи «1, 2, 3, 4, чи 5» так, наче рахують на пальцях (мал. 117).

Єдиним незвичайним сигналом є «50», який подають, тримаючи руку вертикально і виставивши пальці в горизонтальній площині. Інколи називають «сигнал наполовину повний». Він зручний для відображення даних про дистанцію приблизно у 50 метрів або для дистанцій, які є не кратними 100 метрам.

«Метри»

Цей сигнал позначає дистанцію в метрах.

Цей сигнал подають поставивши кулак на кулак стовпчиком. Це можна зробити навіть тримаючи автомат (мал. 118). Абсолютна точність не потрібна, відстань округлюють до 50, якщо загальна дистанція менша за 200 метрів; для більшої дистанції округлюють до 100.

КРАВ-МАГА

Мал. 119. Удар штиком

Крав-мага (івр. מגע קרב – «Контактний бій») – розроблена в Ізраїлі військова система рукопашного бою, що акцентує на швидкій нейтралізації загрози життю. Система отримала популярність після того, як була прийнята на озброєння різними ізраїльськими силовими структурами.

Основні принципи

У крав-мага не існує чітких правил і немає відмінностей між тренуваннями для чоловіків і жінок.

Мал. 120. Удар прикладом

Система не є спортивною, відсутня спеціальна форма одягу і змагання, хоча деякі організації присуджують під час навчання різні рівні та емблеми. Всі прийоми концентруються на максимальній ефективності в реальних умовах.

Виходячи з того, що під час нападу не буде жалю або поблажливості, відповідна реакція (як атака, так і захист) має бути спрямована на нейтралізацію загрози і порятунку настільки швидко і безпечно, наскільки це можливо, і розрахована на застосування в ситуаціях потенційної загрози життю.

Акцентується на ураження вразливих точок (зокрема й удари в очі і пах), ударах головою та інших прийомах, а також імпровізованому використанню будь-яких доступних предметів (мал.119, 120). Водночас, під час навчання показується, як пом’якшити прийоми адекватно до ситуації і підкреслюється на необхідності дотримання меж необхідної самооборони (мал. 121).

Мал. 121. Затримання правопорушника із поваленням його на землю

Основні принципи крав-мага:

- не отримати ушкоджень (а особливо не дати опустити себе на землю – інакше доб’ють);
- швидко знешкодити нападника;
- швидко перейти від оборонної до наступальної техніки;
- Використовувати рефлекси тіла;
- Використовувати вразливі місця;
- Використовувати як допомогу будь-який доступний предмет.

Вищезазначені принципи були розроблені з урахуванням небезпечних для життя ситуацій, тому постійно підкреслюється на необхідності порівняння реакції із загрозою.

Загалом крав-мага вимагає спочатку усунути безпосередню небезпеку, запобігти подальшим агресивним діям, а потім нейтралізувати нападника. У деяких обставинах, щоб уникнути розвитку небезпечної ситуації, допускається превентивний напад (мал. 122).

На відміну від низки східних єдиноборств, крав-мага не базується на якійсь філософській системі.

Її призначення – забезпечити фізичне виживання, а не духовне самовдосконалення. Тому основою крав-мага є наукові дослідження рефлексів людини – як нападника, так і того, який обороняється.

Мал. 122. Важіль руки на зовні

Тренінг

Хоча крав-мага використовує прийоми і техніки інших бойових мистецтв, але методика підготовки та тренінг проходить інакше. Акцентується на ситуаційному методі підготовки бійця в умовах максимально наближених до реальних ситуацій, зокрема: проти декількох противників або захищаючи третю особу, бій однією рукою, при запамороченні або проти озброєних противників. Підкреслюється важливість швидкого навчання і постійного руху в бою, а також ефективності як під час атаки, так і під час захисту.

Під час тренінгу виокремлюються такі принципи: 1) у реальному бою немає правил; 2) під час тренування не можна пошкодити себе або партнера. Тренування включає аеробні та анаеробні навантаження і проходить із використанням захисної екіпіровки. Використовується захист голови, паху, гомілки, передпліччя, гумові щити тощо, завдяки чому досягається реалістичний рівень впливу без пошкоджень. Це дає змогу відпрацьовувати техніку захисту і нападу на повну силу і відчути на собі силу удару.

У деяких школах практикується «Strike and Fight» – повноконтактний спаринг, метою якого є ознайомлення курсантів зі стресом, що виникає під час бою.

Тренування може проходити при використанні гучної музики, стробоскопа, пристроїв для вироблення штучного диму тощо, що дає змогу навчитися ігнорувати відволікаючі умови і зосередитися на аналізі ситуації. Для збільшення реалістичності перед відпрацюванням захисту можуть проводитися виснажливі фізичні вправи, тренінг може проходити на місцевості з різним рельєфом, в обмежувальних умовах, із пов’язкою на очах тощо. Акцент робиться на симуляції реального бою настільки, наскільки це можливо в умовах тренування.

Типовий урок у цивільній школі триває близько години і поєднує фізичну підготовку з навчанням прийомам самозахисту. Спочатку проводяться інтенсивні фізичні навантаження, вправи на розтяжку, потім демонструються два–три прийоми самозахисту – наступальні (удари кулаком, ліктями і колінами) або оборонні (відхід від задушливих захоплень або захоплень зап'ясть, вихід з-під противника в положенні лежачи). Після цього, зазвичай, проводяться фізичні вправи, що поєднують освоєні прийоми з акробатичним тренуванням. Наприкінці занять проводиться серія фізичних вправ. У міру збільшення рівня, інструктори переходять до більш складних або менш поширених типів нападу – з ножем, у складних умовах тощо.

Крав-мага є офіційною системою самозахисту і бою без зброї в Армії оборони Ізраїлю, і кожен ізраїльський солдат, зокрема й службовці у відділеннях спеціального призначення, навчається прийомам крав-мага. Крав-мага також використовується ізраїльською поліцією і охоронними агентствами.

Окрім того, в Ізраїлі та деяких інших країнах крав-мага викладається цивільним особам, військовим, співробітникам правоохоронних органів і охоронних агентств.

ВИСНОВОК

Методичні рекомендації є підсумком практичних занять та тренувань науково-педагогічного складу кафедри тактико-спеціальної підготовки. Зміст тем, запропонованих у методичних рекомендаціях є елементами тренувань, що сплановані та випробувані на собі викладачами цієї кафедри, а тому є комплексною працею, в якій проаналізовано, узагальнено та сформульовано підходи щодо практичного застосування навчальної програми спортивного фітнесу за версією компанії ICIPS Україна у структурі навчального процесу працівників Національної поліції України.

Методика та зміст фізичного впливу, застосування спеціальних засобів та вогнепальної зброї розкрито з урахуванням особливостей методики викладання на першому етапі вивчення дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка», визначено пріоритетні напрямки застосування форм та методів під час вивчення прийомів спеціальної тактичної підготовки та вдосконалення в подальшому спеціальних фізичних та тактичних якостей працівників правоохоронних органів.

Методичні рекомендації є безумовно корисними і потрібними, оскільки можуть бути використані і у навчальному процесі (під час викладання навчальних дисциплін «Тактико-спеціальна підготовка», «Вогнева підготовка»), і в процесі самостійної підготовки курсантів та слухачів.

Подані методичні рекомендації структурно відповідають вимогам робочих навчальних програм, створюють умови для практичного впровадження у навчальний процес. Структура методичних рекомендацій дає змогу детально розглянути різні аспекти спеціальної тактичної підготовки курсантів та її організації у навчальному процесі.

Перевагою цих рекомендацій є те, що автори дають чіткий алгоритм вивчення методики підготовки за програмою ICIPS Україна.

Узагальнюючи викладене, можна констатувати, що за змістом, структурою, логікою та послідовністю викладання матеріалу методичні рекомендації «Основи методики ICIPS та її використання у навчальному процесі ВНЗ МВС України» – є виданням, яке має наукову новизну та практичну цінність в сучасних реаліях терористичної загрози в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.06.2015 № 580-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/

2. Про участь України в міжнародних миротворчих операціях: Закон України від 11.06.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/

3. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02.02.2014 з наступними змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/

4. Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години: Закон України від 12.08.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/

5. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні з зброєю: наказ МВС України від 01.02. 2016 № 70.

6. Банах С. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів, М. А. Мовчан та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 300 с.

7. Бандурка О. М. Агресивний натовп та методи протидії йому: навчальний посібник / О. М. Бандурка та інші. – Х.: НУВС, 1998.

8. Булачек В. Р. Основи тактико-спеціальної підготовки: навчальний посібник / В. Р. Булачек, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 268 с.

9. Вогнева підготовка: навчально-методичний посібник / В. Р. Булачек, С. М. Банах, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів, М. В. Моргун, М. О. Лиса, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 355 с.

10. Герасименко В. П. Розвиток тактики на основі досвіду локальних воєн і збройних конфліктів / В. П. Герасименко, І. С. Цибулько, А. І. Андросов // Наука і оборона. – 2004. – № 3. – С. 29–32.

11. Давіденко С. В. Організація зв’язку тактичної ланки управління: навчальний посібник. – Ч. 1. – Львів: ЛІСВ, 2007. – 185 с.

12. Єфімов Г. В. Дії механізованих (танкових) підрозділів під час боротьби з незаконними збройними формуваннями і диверсійно-розвідувальними групами: навчальний посібник / Г. В. Єфімов, Ю. А. Дзюбенко, М. Ю. Яковлев. – Львів: ЛІСВ, 2008. – 94 с.

13. Методичні рекомендації щодо дій підрозділів у складі сил ООН з підтримання миру в зонах військових конфліктів / за. ред. Г. І. Дячука. – К.: МО, 2004. – 88 с.

14. Методичні рекомендації щодо організації та проведення занять з працівниками органів внутрішніх справ України з застосуванням ситуаційних задач та алгоритмів правильних дій працівників міліції під час виконання службових обов’язків з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. – К.: МВСУ ДКЗ, 2008. – 47 с.

15. Обрання тактичних дій нарядами міліції під час затримання озброєного злочинця: методичні рекомендації / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. Ю. Землянський, Ю. Р. Йосипів, М. О. Лиса, М. В. Моргун, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 52 с.

16. Організація та проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із працівниками органів та підрозділів внутрішніх справ України в ситуаціях озброєної протидії з боку злочинців: методичні рекомендації / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. Ю. Землянський, Ю. Р. Йосипів, М. О. Лиса, М. В. Моргун, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 79 с.

17. Основи тактичних дій працівників міліції з ліквідації масових заворушень: методичні рекомендації / В. Р. Булачек, І. Ю. Землянський, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 76 с.

18. Особиста безпека працівника міліції під час виконання службових обов'язків: методичні рекомендації / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. Ю. Землянський, Ю. Р. Йосипів, М. О. Лиса, М. В. Моргун, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 94 с.

19. Тактико-спеціальна та психологічна підготовка працівників ОВС в системі службової підготовки: методичні рекомендації / В. Р. Булачек, Ю. Р. Йосипів, М. О. Лиса, М. В. Моргун, Н. О. Пряхіна, В. М. Синенький, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 158 с.

20. Field Manual 20-32 (FM 20-32). Mine/Contermine Operations. Headquarters / Department of the Army. – Washington: DC. – 30 September 1999. – Change 22. – August. – 2001.

Авторський колектив

Йосипів Ю. Р., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції;

Синенький В. М., кандидат історичних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки, полковник поліції;

Тьорло О. І., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, майстер спорту України, професор кафедри тактико-спеціальної підготовки, полковник поліції;

Моргун М. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції;

Банах С. М., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, майстер спорту України, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції;

Московчук М. Г., кандидат історичних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки, капітан поліції;

Курляк М. Д., майстер спорту України, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, капітан поліції;

Винярчук І. С., майстер спорту України міжнародного класу, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки.

навчальне видання з наочним відео супроводом

Основи методики ICIPS
та її використання у навчальному процесі
ВНЗ МВС України

Методичні рекомендації з наочним відео супроводом

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 23 лютого 2017 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Умовн. друк арк. 5,35
Тираж 100 прим. Зам. № 10-17

Львівський державний університет внутрішніх справ
Україна, 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.